

16.

L. V. Josefu Škvoreckému Praha

25.12.1980

Milý Džouzeffe!

Včera byl Štědrý den. Právě jsem odpoledne strojil zase stromek, když přišel Jiří Brabec, zářil ve dveřích a odevzdal mi oba díly *Slovníku českých spisovatelů*. Pozval jsem ho dál, ale on si ani neodložil (jen se zul, správně) a v kabátě vešel do pokoje, kde se mezi námi odehrál historický téměř rozhovor, a protože byl samozřejmě písemný, můžu Ti ho darovat jako dokument, proto Ti ho přiloženě daruju. Pochopíš z něho, co máš pochopit. „Ať to ten Škvorda pochopí,“ vzkazuje Ti J. B. [Jiří Brabec]

Mně tedy zbývá přát Tobě i Tvé ženě další takové úspěchy v roce 1981. Mě ten *Slovník* přímo povzbudil! Zdá se, že když se něco dělá pořádně a pořád, má to cenu navzdýcky. Já teď mám období skleslé zas, ohledně JG [Jiřího Gruši]¹⁶⁵, ale zároveň mě z toho chytá letargická eufonie, asi jako že když tu prostě zůstanu naposledy sám, budu slavný a nemusím nic ani už dělat, co pravíš? Aby bylo jasno, vás například vyjímám ze svého hodnocení (a samozřejmě ještě několik dalších osob) emigrace. Kdyby nebylo vás tam, mělo by rázem menší cenu i být tu.

Josefe, já jsem zas psal do Indexu, aby se zachovali správně k Valentovým, protože pořád nevím, jak se zachovali a zda dostali moje předchozí dopisy. Nerozumím, proč když se všemi je domluva technicky možná, s nimi není. Proč pořád nic nevím? Jestli nedostanu nějakou zprávu do nějaké doby, udělám výtržnost tím, že jim napíšu státní poštou. Vím, že pro vás je to delikátní věc, přesto uvažte, jestli byste jim nemohli mou přátelskou pohružku nějak napovědět. *Napíšu jim poštou, co si myslím!*

Až mi budete psát, až budete mít čas a potřebu i náladu, napište mi, co si myslíte o vydání Tatarkových *Písaček*, co o Valentově *posledním roámu lépe řečeno románu* (jestli jste ho dostali, i dopis o něm), dále o mladých¹⁶⁶, jejichž rukopisy jsem vám poslal. Toto není už urgence, to je výraz potřeby vědět, teď je tu velice nutné pro každého mít aspoň trochu výhled, co s ním bude a jaké má možnosti, když bude pracovat.

---

¹⁶⁵ Míni se Grušův odchod do zahraničí.

¹⁶⁶ L. Vaculík ještě neobdržel Škvoreckého dopis z 14. 12. 1980, čili zde míni například Vlastimila Třešňáka a Lenku Procházkovou.

Ota Filip¹⁶⁷ ohlásil svou literární agenturu, od zájemců o své služby žádá plnou moc k jednání o cizojazyčném vydání, české vydání zůstává tedy volné k přímému jednání s vámi či Indexem, ale mě napadá, jestli by nebylo pro vás výhodné, kdybyste dostali rukopis první, rychle se k němu vyslovili a vedle rozhodnutí, zda ho vydáte česky, rychle uvážili, zda ho nemůžete agentovat cizokrajným nakladatelům: máte k tomu krom event. zájmu i technicko-administrativní síly? Sílu?

Konec papíru, proto vás zdravím

Ludvík

Příloha: 2 svazky *Slovníku*

rukopis

[Brabec:] Jen tyto a žádné jiné exempláře jsou definitivní.

V případě opisů, tisků (proboha, věnuj tomu pozornost!!!) jen toto. Jsou tam opravy, velmi důležité. Ať tohle Škvorda pochopí. Jen toto!!!

[Vaculík:] 1) Onehdy JG mu posílal oba svazky – jeden svázaný, druhý ne – je to totéž?

[Brabec:] NE!!! Jen tyto exempláře, Jirka na opravy (velmi důležité) nepřišel!!!

Zaručeno za cenu Petlice!

[Vaculík:] 2) Jak jsi vyrovnaný s písáčkou?

Dále: Ona opsané dávala další písáče, která dělá tedy další várku pro normální odběratele Petlice. Dávala dál to opravené?

[Brabec:] NE!!!

[Vaculík:] Dnes jsem byl výslechu: mjr. Fišer narazil na *Slovník*, řekl jsem, že by autoři měli dostat státní cenu, že to bude dílo hodné pro Akademii. Zeptal se, zda to akademii dáme. Bizarní nápad: což doručit osobně Ústavu literatury české a slovenské! Kdo, kdy? Navrhuju autory, ale šel bych event. taky.

[Brabec:] Jsem pro dopis.

[Vaculík:] Napíšeš ho?

[Brabec:] Mezi svátky a kdy sem můžu přijít?

[Vaculík:] Po Novém roku. – Navrženo na cenu Petlice! – Škvorecký tomu udělal fantastickou reklamu.

---

¹⁶⁷ Ota Filip (1930–2018) – český a německý spisovatel, patřil do okruhu známých osobností české exilové literatury.

17.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 11. 1. 1981

Nazdar, Josefe!

Dostal jsem dopis z 14. 12., který je dlouhý o mnoha věcech, tedy stručně popořádku:

Proměny: Já ten časopis neznám, viděl jsem ho snad jednou. Udělej, jak myslíš. Mně se vůbec málo věcí dostává do ruky, všechno to vázne u lapačů, čímž míním obětavé pracovníky udržující spojení. Nebo já nevím, a jsem pokaždé, když na ně pomyslím, naštvaný. Tvůj výběr z mého Spisu [*Českého snáře*] je pěkný, nemám k tomu co říct. Pochopil jsem, co jsi zač, když jsem si uvědomil, co vybíráš.

Hostovského cena. Uzavřeme (let us¹⁶⁸ uzavřít) tuto věc tím, že opravdu se v minulosti několikrát stalo, že přišly nějaké peníze, taky do rukou muže, jehož jmenuješ, a byly vždy rozdány potřebným, což zřejmě nemuseli být zrovna autoři fejetonů. Tak snad dar došel svého příjemce. Mělo by se vždy přesněji, i o knihách, ustanovovat, komu jsou. (Eda [Kriseová] to dostala!)

Slovník. Teď už bys měl mít v rukou naprosto poslední verzi. (Peníze od Jürgena [Braunschweigera] jsem nějaké dostal, smíšené s jinými, on také ne vždycky se přesně vyjadřuje, co zač je, snad se ještě vyjádří.) Při této příležitosti se vrátím k otázce na počátku: k honoráři. Jestli pamatuješ, vyjádřil jsem na počátku přání autorského kolektivu, že by si (možný) honorář chtěli vybrat ve výtiscích – kromě autorských. Tak až budete dělat hrubou kalkulaci a odhad nákladu, přičtete k tomu tedy i ty „honorářové“ výtisky. Kromě toho, až bych znal přibližnou cenu, nechal bych si také já a možná i někteří přátelé objednat pár výtisků prostřednictvím třeba Pavla [Kohouta], placeno by bylo z něčeho, co leží venku.

Knihy. Jsem rád, že ke mně míří další zásilka knih, včetně [Viléma] Sachera a [Ferdinanda] Peroutky, mám však dotaz: to vyšel jen 1. svazek *Budování [státu]*? Mně se líbila taky ta [Dagmar] Šimková, [Jiří] Traxler, zato nikoli [Jaroslav] Vejvoda, neříkej mu to. Nemám dosud *Mirákl**¹⁶⁹ (to jsme ještě nespolupracovali) a neznám od Zdenky S. to druhé – *Honzlovou*¹⁷⁰ znám a líbila se mi, aniž jsem věděl. To není striktní objednávka, to jen kdyby bylo či kdybyste chystali nové vydání.

---

¹⁶⁸ Pojd'me – přeloženo z angličtiny.

¹⁶⁹ *Mirákl* – román, Škvoreckého první kniha napsaná v emigraci, 68P ji publikovalo roku 1972.

¹⁷⁰ *Honzlová* je nejznámějším románem Zdeny Salivarové publikovaným česky poprvé roku 1972 v 68P.

Rukopisy. Albatros [Mojmíra] Klánského, [Drahomíru] Pithartovou atd. – pokusím se shromáždit a pošlu. [Lenka] Procházková Ti sama píše dopis. Mám dotaz, co bude s Třeš[ ]em (= Třešňákem), či jste ho už četli nebo ne, jak s Tatarkou, zda jste dostali Pecharův tlustý spis *Nad knihami a rukopisy*¹⁷¹, jenž Tě přeci musí zajímat, a zda došel Valenta – *Žít ještě jednou*. Zvláštním bodem stává se

[Karol] *Sidon*. Řekl jsem mu ihned, co píšeš, a on se lítostně rozhněval.

Pravil, že prý se to vleče už moc let, prý jsi mu napsal, aby to zkrátil, on to udělal, a zas to není dobré, tak se na to už vykašle a stornuje prý to raději celé, mělo prý se mu hned rovnou říct, co se po něm žádá. Já jsem mu to rozmlouval, ale nerozmluvil. Když jsme se rozešli, přemýšlel jsem o tom a dal mu o něco víc zapravdu, než jsem mu dal. Jednak, jak argumentoval on, dostával i tady připomínky dost protichůdné, někomu se víc líbila ta realistická poloha a část, někomu fantazijnější... a já jsem pomyslel, že opravdu se u zajímavých autorů má nechat volnější cesta vývoji. Je to vždyť i paradoxní, že Sidonovi dlouho nic nevyšlo, ačkoli je to autor, jenž budí nejvíc zájmu, sporů, očekávání – viz ostatně i Pechara *Nad knihami a rukopisy*. Přílišné připomínkování nakonec zkonvencionalizuje autora, když se nechá. Byl to vždy nakladatelův risk, ale zároveň i zásluha o pokrok v literatuře...! Krom toho musím Ti něco říct, což má povahu svěření: My tu máme teď o Karola obavy. On se jaksi obrátil silně dovnitř, pěstuje židovskou nikoli jen víru, ale i náboženství, píše teď samé takové divné věci, co nejsou na čtení, např. teď dokončil 150stránkovou studii *Návrat Abrahamův*, což já stěží čtu. A je trud[n]omyslný a stává se zapšklým, nebo není trudnomyslný a zapšklý, ale jeho naděje se obrátily někam do neznáma a nepochopitelná. Když se uváží, že léta píše a jako by to padalo do jámy, tak to naň působí prostě jako ztroskotání v jednom směru, hledá tudíž jiný. Kdybych já mohl, já bych mu vydával takové věci, jaké chci, aby psal. Tedy *Brány mrazu* a *Boží osten*. Nikoli *Návrat Abrahamův*. – Tedy to ještě uvažte, já vás nepřemlouvám, čistě upozorňuju na toto hledisko, a že je tu také tato odpovědnost, naše. A myslím si, i když mě Tonda Liehm chválí, že on má dost úzké, i když hluboké, hledisko na literaturu, a Igor [Hájek] – ač je fajn, také nemůže pomyslet na ostatní okolnosti, taky na povinnost pedagogicky zacházet s autorem, když prominete. A ještě: my jsme se s Ivanem domluvili, že sami za Karola uděláme, co požaduješ, ale on to prostě odmítl!

---

¹⁷¹ Jiří Pechar (1929–2022) – český překladatel, literární teoretik, estetik a filozof, který byl v minulosti studentem Václava Černého. Soubor *Nad knihami a rukopisy* obsahuje studie o soudobé samizdatové literatuře.

Můj spis. Velice mě potěšilo, co mi píšeš. Tak, že jsem zalítoval, proč jsem se také nezmínil o Tvém spise častěji (!). Ohromně mi sedí, žes odhalil humornou stránku mého psaní, bylat' mým úmyslem. Naprosto souhlasím a dávno si myslím, že naše dizi¹⁷² je nudné. (Pro čtenáře z lesů okolo Toronta, ale i jiných.) Váš návrh na vydání mě silně svádí, ale ještě budu uvažovat a chvílku čekat. Taky by mi jaksi bylo blbé nechat se vydat dřív, než vyjdou ti, co tam leží – [Vlastimil] Třešňák, [Karol] Sidon, [Dominik] Tatarka... Bylo by mi hloupé vypadat, že pro sebe to umím zařídit líp. Porad'te se o tom celém vcelku a sdělte přibližné termíny toho a onoho.

(Na vrchní desce přál bych si mít Havlíčkovu ilustraci, kterou mi vyhotovil¹⁷³ jakoby přímo ke Spisu, když mu o nás Helena [Bukovanská] vyprávěla.)

Končím a zdravím vás! Ludvík

* ale četl jsem ho, četl!

---

¹⁷² Tehdejší hovorová zkratka pro disidentské prostředí/disent.

¹⁷³ Karel Havlíček (1944–2008) – český výtvarník a signatář Charty 77, emigroval z Československa v dubnu 1979.

18.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 4. 2. 1981

Milý Lud[v]íku,

díky za dopis z 25. prosince, který spolu s oběma svazky definitivně definitivní verze *Slovníku* včera dorazil. Díky také za dobrá slova o nás a našich snahách. Občas něco takového potřebujem – zejména Zdena – slyšet.

Igor [Hájek] tedy už nemá výmluvu, a musí roztočit kola plným tempem. Je to dílo! Mám jen trochu starosti, kde na to seženu prachy, ale nějak je seženu. Fotografie snad také brzo dostane. Takže tohle je všechno O.K.

Minulý víkend jsme byli u J. G. [Jiřího Gruši] v jeho romantickém sídle v New Hampshire, bylo to moc fajn. Ujeli jsme sice za tři dny 1 400 mil, ale stálo to za to.

Jinak: psal jsem Ti – nevím, zd[a]s dostal – dopis o Tvé knize, kterou bychom rádi vydali v příštím ročníku. Mezitím jsem se doslechl, že snad už má vyjít německy, takže předpokládám, že nebudeš proti našemu vydání nim namítat. Je to zcela originální a výborná kniha, a my potřebujem příští ročník nabít dobrými tituly, aby se vyrovnalo přirozené odumírání exilového čtenářstva. U nové, tzv. benzínové vlny, zdá se, se rekrutují spíš zájemci o *dolce vita*¹⁷⁴ a o normalizování vztahu k ČSSSSSSSSSSSR¹⁷⁵.

Dále jsem Ti psal, že bychom rádi vydali román Lenky Procházkové *Růžová dáma*, kterýs mi poslal, spolu s jejími povídkami. Jednu povídku doufám umístím v *Proměnách*, a ten román se mi moc líbí, mám dojem, že to je autentický obraz života tzv. obyčejných lidí v reálném socialismu.

Tak mi, prosím Tě, napiš, zda můžem tyhle dvě věci vydat.

Také jsem dostal Valentův román¹⁷⁶, ale pro nával práce (to není, snad mi věříš, v mém případě fráze) jsem se k němu ještě nedostal. Napíšu, jakmile přečtu.

Vřelý dík také za dvojdílného Reynka¹⁷⁷, to nám udělalo velkou radost.

---

¹⁷⁴ Narážka na *La dolce vita* (*Sladký život*) – italsko-francouzské filmové drama Federica Felliniho z roku 1960.

¹⁷⁵ Další projev Škvoreckého humoru.

¹⁷⁶ *Žít ještě jednou* – román Edvarda Valenty publikovaný roku 1981 v edici Petlice a roku 1983 v Indexu.

¹⁷⁷ Míneňo jeho *Básnické dílo 1. a 2.*

Také přišly Peckovy povídky¹⁷⁸, rovněž přečtu, jak budu moct, a tentativně [předběžně] s nimi počítám pro příští ročník. Jo, a bude-li se mi ten Valenta líbit¹⁷⁹, můžem ho vydat my? To napiš, protože, jak víš, *Život s miliardářem* [*Žil jsem s miliardářem*] jsme předali Indexu.

Ptáš se na osud tohoto rukopisu v Indexu. Myslím, že už je to O.K., protože to ohlašují v brožuře o nových knihách, které chystají. Mně ovšem spíš vrtá hlavou osud té tisícovky od paní Hostovské, kterou dostalo Indexovské vydání vašich fejetonů. Zdá se, že ty prachy se někde cestou vypařily, protože I. K. [Ivan Klíma] je nedostal, a vůbec nikdo, zdá se, je nedostal. To mě mrzí hlavně kvůli Regii¹⁸⁰, která je tak skromná a nechce nic, než dostat potvrzeno, že výherce Ceny E. H. [Egona Hostovského] skutečně peníze dostal. Ale to už se asi nevypátrá, leda že bys pověřil majora Bondyho – totiž Fischera¹⁸¹. Tatarkovy *Písačky*: přečet jsem, mně se to líbí. Teď ještě si musí najít čas Zdena. Ovšem, není to kniha zrovna pro exilové čtenáře. Musel bych Ti takové věci ale dlouho vykládat. Ono skutečně není snadné některé knihy prodat, a prodat se musí, neb náš kapitál pochází čistě jen z prodeje. Ale to Ti dám ještě vědět.

Agentáž se západními nakladateli: mám dojem, že [Ota] Filip má spoustu plánů, ale zatím u Fischerů¹⁸² snad, kromě svých knih, neprosadil ještě nic (nebo Trefulku¹⁸³? Ani nevím, jestli vyšel). Podívej, m[y] docela běžně nabízíme naše knihy západním nakladatelům. Ale prodat je je strašně těžké. Americký a britský trh jsou zaměřeny čistě na domácí autory: cizince jen když jsou velice slavní, nebo opředení nějakým skandálem. Nepatrně nakladatelů se odváží vydat přeloženou knihu neznámého autora, třebaže se jim líbí. Prostě, knižní trh se strašně komercializuje. Ale buď ujisti, že tohle stále děláme. Administrativní sílu na to si věru nemůžem dovolit. Momentálně se nakladatelství drží hlavě proto, že jsme si otevřeli taky sazárnu¹⁸⁴, pro niž sháníme kšefty, a pak se vždycky prachy přelejou z jedné kapsy do druhé, akorát do naší ne.

---

¹⁷⁸ *Malostranské humoresky* – poprvé publikovány v samizdatu roku 1983, u Škvoreckých v 68P roku 1985.

¹⁷⁹ Zde se míní román *Žít ještě jednou*.

¹⁸⁰ Reggie Hostovská, roz. Weissová (1929–1993) – Hostovského třetí manželka, po jeho smrti založila Literární cenu Egona Hostovského.

¹⁸¹ Vtip odkazující jednak na příslušníka StB majora/mentora Fišera (Otakara Fialu) zmíněného dříve a jednak na rodné jméno Egona Bondyho – Zbyněk Fišer.

¹⁸² Německé nakladatelství Fischer Verlag založil v Berlíně Samuele Fischer roku 1886, existuje dodnes se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem. Ota Filip zde pracoval po svém příchodu do exilu v roce 1984.

¹⁸³ Zde se hovoří o německém vydání Trefulkova románu *O bláznech jen dobré* (*Der verliebte Narr : Roman*) z roku 1979.

¹⁸⁴ V letech 1971–1977 bylo nakladatelství 68P majetkem obou manželů, posléze se stalo neziskovou organizací a Zdena Salivarová-Škvorecká založila firmu Prague Typesetting zaměřenou primárně na tisk neanglických textů, která z velké části financovala chod 68P.

Zato je to radost to dělat, a kéž by to chápali i někteří nedávní příchozí, zejména ti, kteří nemají kapsy zrovna prázdné.

Ale máš svých starostí dost. Já doufám, že i po odchodu J. G. [Jiřího Gruši] budeš moct v Petlici pokračovat. Kdyby nebyla, co bychom vydávali? Já už mám čas jen na psaní dopisů, a Kundera prohlásil, že další rukopis bude nejdříve za dva roky. Vejvoda pracuje deset hodin denně v disciplinovaném Švýcarsku, pak chodí každý večer na asi deset piv, takže z něho taky nemůžu v nejbližší době nic čekat, Zdena pracuje hodin dvanáct, sedm dní v týdnu, ale snad by se mohla na tři měsíce dostat do G. sídla¹⁸⁵, v kterémžto případě bych podnik převzal já sólově.

Tak to je pro dnešek vše. Doufám, že Ti tenhle dopis v pořádku a brzo dojde, stejnou cestou, prosím, hned zas odepiš.

Good Luck!

Tvůj [Josef]

---

¹⁸⁵ Sídllo Jiřího Gruši v New Hampshire.

19.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 11. 2. 1981

Milý Ludvíku,

díky za dopis z 11. 1. 1981, přiložený k psaní *Růžové dámy*. Především: Pecharův tlustopis [*Nad knihami a rukopisy*] jsem nedostal! Jinak Valentu, Třešňáky, Reynka, Pecku ano.

Dnes Ti odesílám *Mirákl, Nebe, peklo, ráj* (druhý Zdenin text) a *Budování státu sv. 2.*

Pokud jde o ty bolestné záležitosti. Věř mi, že bych byl šťastný, kdybych toho Sidona mohl vydat – ale jedna věc, kterou si možná tak docela neuvědomujete, je, že my musíme prodat dost knih, abychom nezbankrotěli. A [Karol] Sidon je dílo, které je možná závažné (osobně m[á]m o tom pochyby, aspoň o těch nerealistických částech, ale možná, že jim nerozumím), ale je prostě pro naprostou většinu čtenářů nečitelné. Ověřil jsem si to u několika dobrovolníků. Vzniká tedy např. problém, jak to v reklamě charakterizovat. Napíšu-li zdvořile, že jde o dílo čtenářsky velmi náročné, objedná si to jen hrstka nejvěrnějších, protože ostatní tu charakteristiku budou dešifrovat, jako, že to nejde číst. Budu-li to charakterizovat bez tohoto zašifrovaného varování, lidi ti to třeba objednájí, ale pak budou psát rozhořčené dopisy, a ztratí důvěru k mým katalogovým charakteristikám (to se nám stalo v případě [Sylvie] Richterové, a taková věc nás vždycky poškodí). Leč byl bych ochoten to risknout, kdybych věci sám věř[il] – jenže já věřím jen té první části a vidím ji jako velmi dobrou novelu. Když on ale to nechce upravit na novelu. Nechci citovat precedenty z literatury, kteří takových rad poslechli (Thomas Wolfe, Hemingway aj.)¹⁸⁶, takže prostě to zatím jsem nucen nechat. Neboť:

příští ročník musíme udělat tutový, tj. čtenářsky tutový, neboť finanční situace není růžová. To nikde nešir, ale je to tak. Inflace plus benzínová vlna, jež zklamala naše naděje (no, velké jsme neměli) plus vymáhání honorářů některých exilových autorů plus přirozené odumírání lidí v exilu, doslovné i čtenářské, to vše nás značně ohrožuje. Proto bych tak velmi potřeboval pro příští ročník tituly, jako je Tvůj, a proto tituly jako Sidon nebo Tatarka (ten se mi docela líbí, ale není to taky na hit) musím odložit až na přespříští, v naději, že ten příští nás finančně opět postaví na nohy. Taky [Vlastimil] Třešňák: mimochodem, ten je na knížku příliš krátký, potřeboval bych ještě něco, a taky, abych se vyjádřil tím hrozným klišé,

---

¹⁸⁶ Škvorecký odkazuje na americké spisovatele Thomase Wolfa (1900–1938) a Ernesta Hemingwaye (1899–1961).

poněkud silný tabák coby naturalismus. To by nevadilo, ale chtělo by to ještě aspoň jednu novelu k té, co mám. Takže, Ludvíku, jestli Ti v souhlasu brání to, že máš pocit, že ti, co dřív napsali, mají být dřív vydáni, zapomeň na to a dej souhlas. V kapitalistickém podnikání, jak jistě víš, má hlavní slovo marketing manager, nikoli redaktor, a to jsem já v první řadě, pak teprve redaktor. A marketing manager Ti slibuje, že se o Sidona etc. pokusím, ale až nám *Snáře a Růžové dámy* vynesou zas nějaký prachy.

Končí papír, končím s nadějí. Tvůj [Josef]

20.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 11. 3. 1981

Milý Ludvíku,

doufám, že je vše už zase O.K. Oba díly *Slovníku* v pořádku došly, pořídil jsem xeroxy¹⁸⁷ a originál zavřel v trezoru Torontské university. Rovněž přišly kompletní fotografie autorů. Netrpělivě čekám, zda se rozhodneš vydat *Snář*, a doufám, že ano. Nemám stále definitivní verzi Sašova [Alexandra Klimenta] *Šťastného života*¹⁸⁸. Nedojde-li do konce května, budem nuceni sázet z té verze, kterou tu mám, neboť román je v našem Katalogu a lidi si jej objednávají. Jan Beneš by si přál, aby Lopatka udělal výbor z jeho povídek pro naše nakladatelství ne delší než 300 stran, radši kratší. Vše[h]ny jeho knihy (včetně v exilu vydaných) má Slávek Ševčík¹⁸⁹, Na Stráži 5, Praha 8, Libeň.

Držím vám všem palce a čekám netrpělivě na zprávu, co a jak.

Tvůj [Josef]

---

¹⁸⁷ Xerox – zažitý pojem pro xerografický způsob fotokopírování vynalezený firmou Xerox roku 1959. Stal se konkurencí firem např. Verifax a Photostat, která využívaly karbonový papír, cyklostyl a jiné.

¹⁸⁸ *Basic love: Šťastný život* – román Alexandra Klimenta o úniku z totalitního útlaku do svobodného světa byl publikován roku 1981 v 68P.

¹⁸⁹ Informaci o zmíněné osobě se nezdařilo dohledat.

21.

L. V. Josefu Škvoreckému

7. 5. 1981

Milý Pepíku!

Píšu z nemocnice – žlučník + slinivka.

1) Vydání *Snáře* mě velice potěší. Na obálce bych rád měl kresbu, kterou mi udělal Karel Havlíček – *je to obsah Snáře*. Originál + fotokopii mám, ale on má fotografii také, snad vám ji půjčí. Lepší nejde stejně už z originálu udělat, jak jsem zjistil dotazy u odborných firem.

2) Ale já bych chtěl tam mít fotky hlavních postav. Hned po návratu z nemocnice je udělám a pošlu vám je.

3) Máte Valentu – *Žít ještě jednou?*

4) Něco bližšího o Procházkové a Třešňákovi a Tatarkovi?

Promiňte písmo, stroj tu nemám,

Váš Ludvík

22.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 22. 6. 1981

Milý Ludvíku,

díky za dopis z nemocnice. Doufám, že jsi už zase v pořádku.

Jsem moc rád, že souhlasíš s vydáním *Českého snáře*. Předpokládám, že máme použít text, který má Jürgen [Braunschweiger] a který tam jeho český redaktor nyní rediguje. Karel Havlíček je, doufám, tentýž Havlíček, jenž ilustroval Kohoutovu *Svatou Kláru*¹⁹⁰, – a napíšu mu o tu obálku. Fotky pošli, samozřejmě použijem, je na to dost času do podzima, ale čím dřív, tím líp, ať je to pod střechou.

Valentu jsem přečetl, a pokud to půjde – není vše zcela snadné finančně – zařadíme v budoucnosti. *Milionáře* jsme předali Indexu, který, pokud vím, to už vydal.

Procházková: již jsem jí napsal, že *Růžovou dámu* vydáme, a ona mi radostně vyjádřila svou radost.

Třešňák: je to strašně krátké – potřeboval bych ještě tak padesát stránek, a pak budem uvažovat o vydání.

Tatarka: musím odložit z důvodů, o nichž bych nerad psal těmito nejistými cestami. Nemají ovšem co dělat s kvalitami knihy nebo s nějakou politikou. Hodně – ne-li všechno – bude záviset na výsled[c]ích příštího ročníku.

To je stručně vše. Přeju Ti brzké uzdravení a potom už pevné zdraví.

Srdečně Tvůj [Josef]

---

¹⁹⁰ *Nápady svaté Kláry* – román Pavla Kohouta byl poprvé publikován roku 1982 v 68P.

23.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 17. 3. 1982

Milý L.

Píšu znova v záležitosti Lenčina rukopisu, a ještě v jiné. Totiž: O. F. [Ota Filip] si prý založil literární agenturu¹⁹¹, a hodlá zastupovat všechny české autory žijící, avšak nepublikující v Praze. Prvním plodem této agentury je záležitost s Lenkou. My, jak snad víš, máme od ní svolení k vydání *Růžové dámy* už z ledna 1981. Mezitím O. F. založil tu agenturu, ale mně o tom neřekl, uzavřel smlouvu s Indexem datovanou o rok později, leden 1982, ti nám taky nic neřekli, a knihu prý – musím jen věřit, důkazu není – dali už do sazby. Tím nám tedy O. F. vyšachoval titul, na který jsem se těšil a o nějž jsem projevil zájem jako první, a konec konců kdyby přišlo na právní nárok, naše povolení od Lenky má stejnou právní platnost jako údajná plná moc O. F. (taky jsem ji neviděl), a je o rok starší.

Ale nejde jen o Lenčin román. Nyní se v *Listech*¹⁹² dočítám, že Index připravuje novou knihu Gen. [Viléma] Sachra, která je obsahově, jak soudím z ukázky, mnohem zajímavější než ta, co jsme vydali my. Kamaráde, takhle to na Západě nejde: soukromý nakladatel riskuje, vloží do knihy kapitál, a počítá s tím, že autor mu přednostně zadá svá další díla. Jinak by zde, a tím spíše v exilovém podnikání, nešlo vydávat. Velmi mě to naštválo, Sacher přece ví, že jsme ho vydali, tak jak to, že aniž nám co řekl, zadal další titul jinam.

A pokud jde o agenturu O. F. Jak snad víš, za těch pět či šest let co O. F. je lektorem české literatury pro [nakladatelství] Fischer Verlag, doporučil k vydání Trefulko *O bláznech jen dobré*¹⁹³ a tři romány O. F. Je to samozřejmě věc rozhodnutí vás v Praze, ale já bych vřele doporučoval, abyste O. F. svěřili pouze jednání s německými a rakouskými nakladateli, ne s exilovými. A aby každý váš autor jasně řekl, kde chce, aby jeho kniha vyšla. A aby autor, jemuž v některém exilovém nakladatelství vyšla kniha, své další dílo přednostně nabídl tomu nakladatelství, a teprve, když je odmítne, jinému. Kapitalistický trh není, vzdor řečem, žádná džungle, rozhodně ne trh knižní. Nějaká pravidla musejí existovat.

---

¹⁹¹ Německá tisková agentura DPA – Ota Filip se zasazoval o zlepšení vztahů profesních i lidských mezi Čechy a Němci.

¹⁹² Exilový časopis (dvouměsíčník) *Listy* založil Jiří Pelikán (1923–1999) roku 1970 v Římě, v tomto roce vyšla dvě nultá čísla v úpravě pražských zakázaných *Literárních listů*. Periodicky časopis vycházel od roku 1971.

¹⁹³ Novela publikovaná poprvé roku 1978 u Škvoreckých v 68P.

Ještě k O. F.: pokud má nějaký konexe, tedy v Německu. V USA a v Anglii mám já rozhodně lepší konexe než on. Tedy je dost absurdní, aby zastupoval vaše autory celosvětově. Ale to je, konec konců, taky vaše věc. Rozhodně však bych doporučoval, aby se event. plné moci O. F. netýkaly exilových nakladatelství. Jinak se vaše knihy stanou předmětem licitací, které se mi nelíbí. Když si založil agenturu, bylo přece jeho povinností oznámit to všem exilovým nakladatelstvím, chápeš?

Nezlob se, že píšu tak podrážděně, ale ono to není legrace vydávat v exilu knihy.

Srdečně Tě zdravím i Lenku

Tvůj [Josef]

P.S. Dostal výtisk Saša [Kliment]? Současně posílám novou Edinu [Kriseová] knihu, a oba tituly pana profesora Č. [Václava Černého].

24.

L. V. Zdeně Salivarové a Josefu Škvoreckému

Praha, 6. 4. 1982

Milí nakladatelé!

Jestli vydáte mou knížku, tak jak jsem ji napsal, budu to považovat za štěstí a už nic dalšího si pro ni nemusím př[á]t – v cizině. Protože ač jsem rád, že vyšla německy, zkrácení mi moc vadí, a k žádnému dalšímu nebo v jiné zemi nedám souhlas. Jürgen [Braunschweiger] píše, že nemůže najít nakladatele, jelikož se každý lekne té tloušťky. Ta[k] ať se počká, nebo nic. Já bych taky nechtěl, aby pro nás česky byl vyšel zkrácený Verne¹⁹⁴, nebo – abych zvolil obdobu v eventuální nudě – Joyceův *Odysseus*.

Co se týče fotek, je jich tuším 42, a když proti některé hodně budete, tak ji vyhod'te. – Ale pardon: já jaksi mluvím, jako kdybychom se už dohodli, že to uděláte s obrázkama. Já bych to jenom moc chtěl! Já myslím, že se to prodá! Já myslím, že to bude zábavné a pěkné! – Tedy, fotografované osoby zčásti daly souhlas a zčásti nevědí nic, ale to nevádí! Já to tu srovnám. Jde o několik kritických: a) ta Daňa¹⁹⁵, když ji nevyhodíte, dejte jí na hubu obdélník, ne?; b) Zdena s Bibisou – pravila, že mě bude žalovat, tak ať, to se vás netkne, a krom toho, já to s ní vyřídím, ona jen tak hrozí, mnoho i ctnostných lidí řeklo, že jí to sluší; c) fotka *Šálku jsem dneska nechala v šatně*¹⁹⁶ – fotografovaná výslovně souhlasí!!... až jsem sám upadl do rozpaků a ponechávám k rozhodnutí v[á]m; d) Helena s Hradčanama: já jsem jí už lon[i] psal, aby se vyjádřila, ale ona se o tom možná zapomněla vyjádřit... a pak jsme si psát přestali – prosím, zjistěte přes Pavla [Kohouta], ale ta fotka je jedna ze stěžejních přeci! Jenže nemám k tomu popisek – protože v době, kdy tato fotka se množila, neměl jsem ještě nápad doprovázet obrázky textem; takže vyberte nějakou větu sami, moc prosím, budu zvědavý, co vyberete, když *Jedny Hradčany pro emigrantku*¹⁹⁷ to nemohou být, jelikož texty jsou vesměs smyslově vůči obrázkům popořinuty.

---

¹⁹⁴ Vaculík odkazuje na francouzského spisovatele Julese Vernea (1828–1905)

¹⁹⁵ Daňa Horáková (*1945) – česko-německá novinářka a spisovatelka.

¹⁹⁶ Název fotografie v *Českém snáři* zachycující odhalenou Lenku Procházkovou, v torontském vydání z roku 1983 na s. 596.

¹⁹⁷ Název fotografie zobrazující Helenu Bukovanskou na pražských Hradčanech, jež byla objednána u fotoreportérky, kterou Vaculík spolu s paní Bukovanskou potkali na nábřeží. Tato fotografie je v celistvosti uvedena pouze v 1. samizdatovém vydání *Českého snáře* z roku 1981. Ve vydání 68P z roku 1983 chybí a v porevolučních vydáních je uváděna pouze ve 2 verzích vystřižené, pouze bílé siluety paní Bukovanské, která tak jako jediná z hlavních postav knihy není vyobrazena na žádné fotografii, kromě výše zmíněné výjimky.

Kdybyste něco vyhodili, tak prosím, aby to nebyla *Arizona a ranč v Orinokii*¹⁹⁸, dále co se Madly¹⁹⁹ týče, musí zůstat jeden obrázek soudobý a k němu ta fotka z mládí, v puntíkových šatech, protože ilustruje ten nejhorší sen a protože aby moje žena dostala náskok před mladšími ženskými, když za nic nemůže!

Já jsem velice napjatý a s obavami se těším!

X

Co se týče Lenčiny [Procházkové] *Růžové dámy*, tak ihned jsem volal Otovi [Filipovi] a on slíbil ihned své nedopatření napravit. Doufám, že to udělal.

Dávno, dávno jsem nedostal od vás žádnou knížku, a nevím, zda víte, že jsem vám kdysi psal, jestli máte ještě nějaká *Morčata*.

Mám pro vás první svazek *Milých spolužáků*²⁰⁰, ale pošlu až s druhým, nějak na podzim. Abyste líp poznali smysl celé věci; takto to působí na mladší lidi neúčelně. (Refinovaná urážka, snad ji neprohlédnete.)

Ještě něco k obrázkům[m]:

Prosím vás, ta knížka, jak ji doufám dostáváte, je zároveň každá unikátem, fotky se maličko v každé liší, někteří lidé tam mají jiné – taková osobní pozornost. Vy máte základní řadu fotek. Ale ty dvě – jak držím řvoucí děcko a jak ho mám na rameni – do děje jasně přeci nepatří a nemají tam co dělat! To jsem tam dal, abyste viděli, jaký jsem blb. A co dovede i s chytrým, jako jsem já, udělat život. Napadlo mi, že snad – jedině jako jakýsi obrázkový epilóg až dozadu by se ty dvě fotky hodily. Zvolíte-li tuto možnost, pak tam ovšem patří i *Šálku jsem dneska odložila v šatně*, jelikož její děj předbíhá knihu. Tedy v epilógu: 1) [Š]álku jsem odložila, 2) já s děckem.

Líbá vás Vaculík

Exemplář není nejlepší kopií, protože vy to nemáte na čtení, nýbrž jako maketu opravdické knížky, již teprv uděláte, a jako suvenýr!

---

¹⁹⁸ Autor odkazuje na fotografii v *Českém snáři* na straně 235 torontského vydání z roku 1983 se nachází s popiskem „Mám ranč v Čertoryjách.“ – „V Orinokii,“ opravil jsem ho.“

¹⁹⁹ Marie Vaculíková (1925–2020) – přezdívaná Madla, byla českou spisovatelkou a chotí Ludvíka Vaculíka, který jí ztvárnil jako postavu ve svých knihách, zejména v *Českém snáři*.

²⁰⁰ *Milí spolužáci!* – vzpomínky Ludvíka Vaculíka na osobnosti, které poznával napříč léty. Byli publikováni nejprve roku 1981 v edici *Petlice* a roku 1986 v nakladatelství Index.

25.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi a Lence Procházkové

[Toronto], 4. 6. 1982

Milý L., milá L.,

nerad znova otravuju, ale musím. Naši kolegové totiž tiskem ohlásili, že vydají jak *Přijed' ochutnat*²⁰¹, tak *Sólo pro psací stroj*²⁰². Podle telefonátu, který s vámi oběma měl Jirka G., byla celá záležitost s Otou F. a *Růžovou dámou* omyl, řekněme, a L. [Lenka Procházková] si přeje, aby její příští dvě knihy (nový román a *Přijed' ochutnat*) vyšly u nás. Je-li tomu tak, můžete nám to dát písemně?

Pokud jde o *Sólo pro psací stroj*: tady je usus (a je to zakotveno i v naší smlouvě s Jürgenem [Braunschweigerem]), že autor, jenž s námi podepíše smlouvu na jednu knihu, zadává nám přednostně opci na knihu další. To znamená, že jakákoliv Tvoje další kniha, milej L., včetně výboru fejetonů, musí nejdřív být nabídnuta nám. A my bychom Tvoje fejetony samozřejmě chtěli vydat. Naši kolegové nás ovšem na úmysl vydat fejetony neupozornili, tak předpokládám, že se aspoň dotázali na souhlas Tebe.

Podívejte, milí drazí: já opravdu nechci dělat nikomu potíže nebo kalit vodu. Ale tohle je jiný trh než doma, a jestliže se nerespektují jeho základní pravidla, dochází nutně k „nedorozuměním“, a mohlo by snadno dojít k tomu, že dva nakladatelé, nerespektující jeden druhého a nevědouce, co který dělá, vydají touž knihu současně. Málem k tomu došlo v případě *Růžové dámy*, kterou jsme už měli v novém katalogu, odkud jsme ji museli vyndat ve stadiu náhledu, když jsme se dozvěděli, že naši kolegové ji už mají vysázenou.

Doufám, že mi věříte, že se nevymejšlím. Byl bych vám oběma tedy vděčen, kdybyste napsali nám a našim kolegům, jak si přejete, aby se to vydávalo. My samozřejmě máme tu „nevýhodu“, že nevydáváme hned. Snažíme se totiž vydávat českou literaturu systematicky a uváženě, po ročnících, což nám taky zajišťuje minimální finanční jistotu, protože fungujem vlastně jako čtenářský klub. Ale snad okamžité vydání za každou cenu není ta největší hodnota a trefa.

Tak mi, prosím vás, napište. A mějte se pěkně, pokud a jak to jde

Váš [Josef]

---

²⁰¹ Kniha krátkých milostných povídek Lenky Procházkové publikovaná roku 1982 v Indexu.

²⁰² *Sólo pro psací stroj. Československý fejeton 1976–1979* je kniha fejetonů vydaná roku 1984 v Indexu. Autory jsou vedle Ludvíka Vaculíka i Vlasta Chramostová, Jiří Gruša, Václav Havel, Daňa Horáková, Jaroslav Hutka, Eva Kantůrková, Pavel Kohout, Miroslav Kusý, Sergej Machonin, Milan Šimečka, Jan Trefulka.

26.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi a Lence Procházkové

[Toronto], 25. 6. 1982

Pro (für) Ludvík

Milý/í L+L

včera přišel rkp²⁰³ + fotografie, právě včas, neb brzo půjde rkp do sazby. Fotky tam samozřejmě, dle Tvého přání, dáme všechny, i tu, jež dokazuje, jaký jsi blbec. I tu dámu in natura²⁰⁴, přičemž mě jen mrzí, že tam není jiná innaturální fotka, již jsem kdysi symbolicky chtěl dát na obálku *Slovníku* (pohřbených) *českých spisovatelů*, leč model si to nepřál. Ale respektuji přání i nepřání. Z kteréhožto důvodu tam nebudou, jak se zdá, *Hradčan[y]*²⁰⁵, neb se ozvala někdy na podzim, že se doslechla, že tam mají být mají být zařazena, a rozhodně si to zakázala. Píši jim sice současně zase, ale naději se nekojím. Snad by šel z *Hra[d]čan* vystříhnout ten hezčí objekt a ponechat jen siluetu v bílém papíru.²⁰⁶ Taky by šlo vmontážovat Monulýzu. Ale jinak vše zůstane, jak je, jenomže krásně vytištěno. Kniha je to kapitální, pro mne mnohdy dojemná.

Jinak jsou ovšem věci jak u blbejch. L., vy jste (abyste se rozlišili) prý potvrdila dopisem O. F., že on je oficiálním Vaším zástupcem pro Západ, takže on hbitě opět změnil rozhodnutí a sbírku povídek o krásném milování a jeho krásných i vařících následcích opět přiklepl konkurenci. Už se o to tahat nebudu, neb jsme u blbejch. Ale toho nového románu, co ještě nepřišel, se nevzdám, leda že byste zcela zapomněla na to, co jste mi svého času napsala o své radosti, když já jako první a rychle učinil nabídku, a zcela mě zavrhla. Jinak, prosím, instruujte svého literárního rozdělovače O. F., aby román přidělil nám. Povídku o slepici v nočním podniku zařadila Eva L.²⁰⁷, sestavující antologii takových antikunderiád, do antologie antikunderiád (od slova Kundera, teď jsem se lek, abyste si to nevykládala špatně!), kde budou taky díla Sarah Salivar, Yaroslawa Blashek, Evy von Richthoffen,

---

²⁰³ Zkratka pro rukopis.

²⁰⁴ Škvorecký zde odkazuje na fotografii Lenky Procházkové *Šálku jsem dneska nechala v šatně v Českém snáři*.

²⁰⁵ Odkaz na Helenu Bukovanskou (*1942) a fotografii *Jedny Hradčany pro emigrantku*.

²⁰⁶ Odkaz na zabílenou siluetu Heleny Bukovanské z následujících vydání *Českého snáře*.

²⁰⁷ Eva Límanová, rozená Passerová (*1935) – herečka, televizní scenáristka a spisovatelka. Je sestrou filmového režiséra Ivana Passera. V roce 1967 emigrovala do USA (a Kanady), kde mimo jiné spolupracovala se Škvoreckými, ale také s rozhlasovou stanicí Hlas Ameriky. Jako literátka vydávala své texty v časopisech *Nový domov* a *Západ*. Zde se hovoří o její chystané antologii *Doba páření*, kam Lenka Procházková přispěla svou povídkou *Slepice v klubu*.

neprovdané Vokurkové²⁰⁸, aj. dam a paní. Doufám, že to nebudete pokládat za nějaké snížení Vašeho umění. Což mi zas připomíná, zda víte, možná že ji ani neznáte, neb L (He-L; dle vzoru He-Evelyn a She-Evelyn, když si Evelyn Waugh vzal za ženu Evelyn, provd. Waugh)²⁰⁹ popzpěvačky nemá rád, že Yvonne Přenosilová²¹⁰ se vyvdala do šlechtického stavu a je nyní baroknou s titulem Freifrau vo Schuckmann. Vždycky jsem se domníval, že existují jen Freiherren, ale z toho je vidět, že v Německu je rovnost pohlaví, nebo možná že demokracie pronikla už i do aristokratických kruhů. V Kanadě existuje vůbec největší rovnost pohlaví, takže jeden známý, jenž je předsedou torontských veselých mužů a žen (gays) a redaktorem jejich oficiálního orgánu Body Politics (Tělní politika), mě vyzval, abych spolupodepsal provolání na obranu veselých mužů a žen, jež vyjde jako placený inzerát v *Toronto Star*²¹¹. Takže bezpochyby o mně budou nyní různé údy (nebo se česky říká orgány? Už zapomínám...) šířit, že jsem v Kanadě zveselel (rozveselil se?), ačkoliv jsem normálně smutný a bisexuální jako vždycky. Ten inzerát je obrana veselých práv scházet se ve veřejných lázních za účelem pohlavních styků. V tomto bodě zde však rovnoprávnost není. Pokusil jsem se jít do veřejných lázní s jednou svojí studentkou srovnávacích literatur a ruského umění za podobným účelem, ale nepustili nás tam spolu. Museli jsme každý do jiného oddělení, z nichž jedno je ženské a druhé mužské, zatímco obě jsou veselá, takže zde vidíte, že veselí jsou jasně nadpravněni.

Nepište, prosím. Jo, He-L.²¹², opravdu jsi zadal *Sólo pro psací stroj*, výbor ze svých feuilletonů konkurenci? Ne-li, vydali bychom v příštím ročníku. Ale jak to vypadá, budu nyní vše potřebovat v písmu.

Váš neveselý, ale též nesmutný

[Josef]

---

²⁰⁸ Z části šlo o krycí jména: Sarah Salivar – Zdena Salivarová, Yaroslawa Blashek – Jaroslava Blažková (1933–2017), slovensko-česká spisovatelka, Eva von Richthoffen – Eva von Rheinwald (1932–2000), profesí klinická psycholožka.

²⁰⁹ Škvorecký odkazuje na britského spisovatele Evelynu Waughu (1903–1966) a na skutečnost, že jméno Evelyn lze použít jak ve feminním, tak v maskulinním tvaru.

²¹⁰ Yvonne Přenosilová (1947–2023) – česká zpěvačka, moderátorka a průkopnice českého rhythm and blues a rock and rollu.

²¹¹ *Toronto Star* – kanadský velkoplošný deník, který je svým oběhem největším deníkem v zemi. Majitelem je Toronto Star Newspapers Limited, která je dceřinou společností firmy Torstar Corporation.

²¹² Projev Škvoreckého humoru, kdy dává najevo, že v pasáži hovoří k Ludvíku Vaculíkovi.

27.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 29. 7. 1982

Nazdar, Josefe!

Poprosil jsem JG [Jiřího Grušu], aby Ti to vyřídil rychle, ale pro potvrzení ještě píšu. Dověděl jsem se o potížích, jež jsou s Heleninou fotkou, a moc se mi líbí nápad vystříhnout ji z Prahy – a je pryč, je tam prázdná. K tomu příslušný řádek z textu... [*Jedny Hradčany pro emigrantku*]. Dále: ta fotka, kde jsem blbý, by tam dle názoru lidí neměla být, protože porušuje dějovou následnost – netýká se textu knihy, je to fór, ale rušivý, prý.*

Dále jsem se dověděl, že chtějí (nevím kde) vydat moje fejetony. Proti tomu jsem udělal kroky. Jednak mi o tom nikdo neřekl, za druhé to ruší moje vlastní pozdější záměry s nimi, a za třetí – já musím vědět, že to bude vysázeno a vytištěno bezvadně, Lenka [Procházková] teď našla mračno chyb v *Růžové dámě*, a pak – já chci za to nějaké taky peníze, nejen furt policejní potíže, takže budu jednat konečně i dle toho, co mi kdo nabídne. Jsem rozhodnut, jestliže proti mé vůli to vydají, použít na obranu a protest dokonce něčeho takového, jako je socialistická zde justice. Už toho mám dost. Dověděl jsem se např., že v Indexu vyšla *Sekyra*²¹³, a neposlali mi ani autorský výtisk (o peníze nejde, ty už mi kdysi dal Č[e]s[koslovenský] spisovatel).

A když byla zmínka o Lence (She–L): Ona je zas nešťastná z toho, že i ty povídky dostal Index, volala kvůli tomu Otovi, ten něco říkal, z čeho vyplynulo, že už se nedá nic dělat, ale že prý *Oční kapky*²¹⁴ dostaneš určitě Ty. Nezatvrd' se pro to. To je tak: Ukázalo se, že je dobré, má-li člověk svého agenta, protože sám tam nemůže jet něco zařídit, a nakladatel kdoví jestli vyvíjí snahu udat knihu ještě jinde, když má jiných, slibnějších projektů možná dost. (Jürgen [Braunschweiger]: chtěl, abych souhlasil s dalším zkrácením *Snáře*, protože takto tlustý prý ho nikdo dál nechce koupit, odmítl jsem, já buď počkám, nebo se rači nedočkám, ale kniha je takováto, a hotovo. Já bych taky nechtěl číst anglické, franc. atd. romány zkrácené pro Čechy.) Ale zas člověk nemůže tedy svému agentovi pak nadávat, když jedná dle své úvahy.

---

²¹³ *Sekyra* – román Ludvíka Vaculíka poprvé vydaný v Čs. spisovateli roku 1966, zde se hovoří o 4. vydání z Indexu z roku 1977.

²¹⁴ Intimní román Lenky Procházkové o mladé studentce, která po zradě svého milého nedobrovolně přijímá roli svobodné matky.

Slyšel jsem – nový odstavec:

Slyšel jsem, že má vyjít Valenta – asi *Žít ještě jednou?* – nevíš, u koho?

Jsem, Pepíku, velice ani nevíš jak rád, že *Snář* vydáte v plné délce, výšce a šířce, i s obrázkama. Ale nevím, někdo mi zas říkal, že ty fotky zase rušivě omezují představu čtenáře, bortí dojem fikce a vracejí to k dokumentu. No, já už to nemíním měnit, ale co ty myslíš? Já jsem uvažoval tak, že i přesná fotka objektu (třeba osoby nebo pivovaru) je vůlí autorovou nadána poselstvím fikce: jen je třeba nechat uplynout zas ještě delší čas navíc. Co myslíš?

S tím tě zdravím a posílám to doporučeně s návratkou.

Váš Ludvík

* Proto ji vyhod'te, ano?

28.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 19.11.1982

Milý Pepíku,

je tu podzim. S tím Dykem jsi mě dopálil v Austrálii,²¹⁵ já Ti trochu odpovídám v jednom fejetonu, ale ten Ty asi tak brzo číst nebudeš.²¹⁶ Myslím si totiž, že když už jste tam, a když je to Vám k dobru a jiným třeba také, nemá se zas dělat z toho jediné vítězství či vyvržení, protože většina nakonec přece jenom musí zbýt tady. Zahyne se tam i tady, jak kdy a jak nač. – Ale mně se do veliké debaty nechce.

Já bych docela rád viděl svou knížku ve vašem vydání, jestli je tedy pravda, že vyjde, čehož jediným úředním dotvrzením je řízení, jehož jsem se na nevýhodnější straně stal účastníkem. Byl jsem pozván a dostal jsem docela obřadně vstoje zas výstrahu: jestliže vyjde u Škvoreckého *Český snář*, vystavuji se stíhání pro poškozování zájmu republiky v zahraničí. Vyslechl jsem to a poznamenal, že nemůžu proti tomu nic podniknout, copyright má můj nakladatel Reich²¹⁷, a výstraha vůbec jde pozdě. Nemíním ji však bagatelizovat a chci k ní přihlídnout při svém dalším jednání. Následovala další dvě sezení, kde zřejmě se musely nějak zpřesnit okolnosti a má tvrzení. Předložil jsem nakl[adatel] smlouvu, kde skutečně stojí, že má díla mohou být vydána ve všech jazycích kdekoli kromě států socialistického společenství. A dovozoval jsem, že kdybych se proti vydání u vás postavil, riskoval bych porušení smlouvy a její zánik, což by pro mě bylo škodlivé, nebo i hospodářské sankce – náhrady škody. Tak nevím. Dále jsem argumentoval, proč by mělo zvláštní ohrožení plynout z dvou tisíc (hodně jsem nadsadil) exemplářů určených čtenářům, kteří jsou venku a tedy jaksi vyřazení, na jejichž názor nemusí se dbát. A proč nevalilo německé vydání, v tomto smyslu škodlivější; naopak tenkrát chtěli, abych jim to německé vydání půjčil, čili vzali na vědomí, že kniha vyjde. Tak nevím.

Napadlo mi na ulici pak, že jsem se mohl bránit účinněji: distancovat se od odíózního jména Škvorecký a podotknout ve shodě s pravdou, že kniha vyjde u paní Salivarové, ne? Paní, zastaňte se mě!

---

²¹⁵ Upřesňující informaci se nezdařilo dohledat.

²¹⁶ Fejeton *Domov* z května 1983, ve kterém Vaculík hovoří o tom, jak pomýšlí na „uprchlé přátele“ do zahraničí a rozebírá jednak rizika opuštění domoviny, ale i setrvání v ní.

²¹⁷ Berlínské nakladatelství Der Volk und Reich Verlag.

To je tak asi vše, a jen kdybych aspoň nějaký exemplář pak dostal, když už budu muset jít sedět!

Váš Ludvík

29.

Zdena Salivarová Ludvíku Vaculíkovi

Toronto, 21.12.1982

Milý pane Vaculík,

dostala jsem Váš dopis, v němž se tážete, zda by bylo možné nevydat Vaši knihu *Český snář*. Bohužel, to už možné není; s ohledem na tlak, jemuž jste vystaven, bychom sice rádi respektovali Vaše přání, ale nemůžeme už vyhovět číkoli prosbě, neboť kniha se právě začíná expedovat. Jak víte, k tomuto titulu jsme řádně nabyli vydavatelská práva smlouvou s majitelem západních práv, a jak kniha sama, tak její propagace představuje velmi značnou investici.

Pro příště, prosím, piště mně. Můj manžel nemá s nakladatelstvím nic společného a není ani členem redakční rady.

Přeji Vám klidné Vánoce a Nový rok,

Vaše

Zdena Salivarová
Manager

30.

L. V. Josefu Škvoreckému a Zdeně Salivarové

Praha, 11. 8. [19]83

Nazdar, Pepíku, dobrý den paní!

Už jsou to skoro dva měsíce, co jsem dostal do ruky exemplář *Snáře*, přečetl jsem ho a okusil si pocitů autora při takové příležitosti. Mám z toho radost, spojenou ale s jakýmsi složitým neklidem: ten se týká toho „co teď dál“, co se stane, jestli ještě něco napíšu... Ale i toho, že třeba z textu nebylo vypuštěno jméno a adresa jistého inženýra, chtěl jsem tam jen iniciály, psal jsem o tom včas v jednom dopise, který vám zřejmě nedošel, tam bylo také o fotkách že ta moje s děckem tam nemá být, protože ruší chronologii, nepatří k ději, nanejvýš by se hodila jako jakýsi ironický fotografický epilog dozadu. Tedy toto spojení, jeho nedokonalost, mě trápí. Nedostal jsem ani *Slovník [českých spisovatelů]*, ani aut. exempláře *Snáře*, všechno funguje jen tam, nic nazpátek.

Tak přijměte moje poděkování! Budu zvědavý na ohlasy, a přiznávám, že když slyším v Hlasu ohlášení, že bude mluvit Škvorecký, vždycky mi proběhne hlavou, zda ne o *Snáři*, ale to nikomu neprozradíte. Vlastně chápu choulostivost takové věci, i z ohledu ke mně. Je otázka, má-li se to rozmazávat, vždyť tedy pání třeba neřekli poslední slovo. Nikdy ovšem jsem neváhal před vydáním, když hrozili, to jste pochopili dobře, dobře jste reagovali a já si toho velice cením.

Mám jednu bolest – to je množství chyb v *Snáři*. Třeba ta kniha už česky nikdy jinak nevyjde, proto mi záleží, aby existovala v bezvadném stavu. Přikládám seznam chyb, některé jsou závažnější. Myslím, že by se Vám zdálo moc obtížné a trapné vydávat nějaké opravy, ale měl jsem přesto návrh: že bych napsal jakýsi žertovný letáček, jakýsi menší fejeton speciálně pro čtenáře *Snáře*, který byste svým odběratelům přiložili k příští knize. Udělali bychom z toho jaksi trochu legraci, trochu bibliofilii. Jako třeba, že bych čtenářům, kteří budou tak laskavi, nebo důslední, nebo dopálení, že si provedou opravy podle připojeného seznamu, oznámím, co se s některými osobami či motivy *Snáře* stalo či děje dál. – Jistě, není to moc reklamní čin pro nakladatele, publikovat opravy, ale zase... Je tam (to by v tom letáčku nebylo) víc chyb, než míváme v Petlici. – Ale pozor: Já si umím představit okolnosti, za kterých jste knihu vydávali. Vím, že by nemusela a ani nemohla vyjít, kdyby mnoho jiných lidí... myslím tím podporu Nadace.

X

Tak do čeho se pustíme včel²¹⁸?

(Mám pro vás 1. knihu *Milých spolužáků*, ale chci to poslat až ve spojení s další.)

Srdečně vás zdravím. Ludvík

Příloha: 1) Kautman²¹⁹

2) Lenčin dopis

---

²¹⁸ Z moravského nářečí: teď.

²¹⁹ František Kautman (1927–2016) – český literární historik, rusista, spisovatel a esejista. Bližší informaci k zmiňovanému dopisu (včetně dopisu Lenky Procházkové) se nezdařilo dohledat.

31.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 31. 8. [19]83

Milý Ludvíku,

Díky za dopis z 11. srpna, který včera došel. Nejdřív ke konkrétním bodům:

Dopis, v němž jsi žádal o vypuštění jednoho jména a Tvé fotografie s děckem, jsme skutečně nedostali. Víš, že jinak jsme se snažili vyhovět všem Tvým přáním, a tohle bychom samozřejmě udělali taky, ale prostě to nedošlo.

V Hlasu Ameriky o *Snáři* mluvit nemohu: status Hlasu totiž zřejmě v Praze není znám: není to propagandistická, ale *informační* stanice (proto se taky neruší), a já smím mluvit pouze o knihách vyšlých ve Spojených Státech; tedy informovat o amerických literárních záležitostech. Z toho se těžko dělají výjimky, protože by to pak byly precedenty. Výjimka byl např. ten Havlíček, protože to šlo napíchnout na fakt, že autor objevil neznámé dokumenty, které postavily Havlíčkovu historii v Brixenu do značně nového světla.

Chyby ve *Snáři*: jsem rád, že chápeš situaci. My prostě nejen že nemáme pořádné sazeče (dívký, jež zaučuje Zdena, pouze, které navíc pravidelně otěhotňují, odcházejí, a taky umí česky jen zčásti, a strašně těžko se vůbec shánějí), ale už vůbec nemáme korektory, takže veškeré korektury knih, jejichž autoři jsou nedosažitelní, dělám já a Zdena, dva lidé ne právě nezaměstnaní.

Ale nápad s brožurkou o chybách ve *Snáři*, a co se dále s kým stalo, je nápad výborný, a velice rád bych to udělal. Kdybys to mohl napsat jako knížečku, ne letáček: prostě žertovný doplněk ke *Snáři*, jakousi post-historii, kde by mimo jiné byl i seznam chyb, a možná i jedna nebo dvě fotografie, mohli bychom to udělat jako prémiový tisk v příštím ročníku. Ovšem, nemělo by to být delší než jeden náš arch (tiskový), tj. 32 stránek formátu našich knih. Kolik je to na stroji si snadno spočítáš, když spočítáš typy na naší tištěné stránce (včetně mezer mezi slovy, čárek, teček atd.) a typy na strojem psané stránce na stroji, který používáš. Byl bych moc rád, kdybys s tím souhlasil, ale musel bych to mít tady tak do konce října. Nemohu totiž po zkušenosti s Voskovcem²²⁰ v Katalogu ohlašovat něco, co pak nelze splnit.

Milé spolužáky určitě pošli: když to bude spolu s jinou knihou, tím líp. Ale pokud bys to poslal samotné, vůbec nevdá. Oba se na to těšíme.

---

²²⁰ Jiří Voskovec, rozený Jiří Wachsmann (1905–1981) – česko-americký herec, dramatik, textař a spisovatel.

Snáře jsem Ti odeslal 10 výtisků, 5 přes J. G. [Jiřího Grušu], 5 přes Jürgena [Braunschweigera]. Současně jim píšu, zda to odeslali, nebo co se s tím vlastně stalo. Jestliže se to nevysvětlí, pošlu znovu jinou cestou.

Právě tak *Slovník*: taky jsme poslali autorské výtisky, musím tedy zjistit, pokud to jde, kde to uvázlo.

Tenhle dopis píšu, jak vidíš, na xeroxu dopisu, který mi poslal Dr. Steinbach²²¹. Bylo by fajn, kdybys mu odepsal (dopis můžeš poslat mně, já jej pošlu dál, anebo přímo na Steinbachovu adresu v záhlaví jeho dopisu). Asi víš, kdo to je: je to téměř devadesátiletý originál, vynikající člověk, před válkou neoddělitelná součást kulturní scény, přítel kdekoho od V+W [Jiřího Voskovce a Jana Wericha] a [Ferdinanda] Peroutky po Čapka²²² a Poláčka: prostě takový český kulturní doktor, skoro sám poláčkovská postava. Je už ale strašně starý, a poznámka se ho prostě dotkla. Z dopisu však vidíš, jak je to fajn člověk, že hned nevylítne, neprokleje, jenom chce uvést věci na pravou míru. Dotklo se ho to asi taky proto, že sám, jako mladík, zřejmě za Scheinpflugovou²²³ páčil; píše o tom aspoň Lída Baarová ve svých pamětech²²⁴. Dokonce se ho prý jednou zeptala: „Proč jsi nechal Scheinpflugovou?“ a on odvětil „Protože k té se líp hodí Karel Čapek.“ No to nic.

Lence [Procházkové], prosím Tě, vyřid', že děkuju za dopis a těším se na nový rukopis. Abych příliš nezatížil poštovního doručovatele, nepíšu jí zvláštní dopis, jenom tento vzkaz. Napsal jsem Reggii Hostovské, že cenu dostala, ale doufám, že jí taky poslala pohlednici. Reggie si na to potrpí. A kdybych mohl dostat tu povídku otištěnou v *Mladé frontě*²²⁵, jako raritu, byl bych rád. Její *Slepice [v klubu]* bude v té antologii, kterou vydáme, pokud budem existovat, v příštím ročníku.

Tak hlavně napiš ten *Snář* po pěti letech, a měj se fine!

Tvůj [Josef]

---

²²¹ Karel Steinbach (1894–1990) – český lékař, gynekolog, publicista a zakladatel sociální medicíny. Byl blízkým přítelem Ferdinanda Peroutky, Karla Čapka či Jana Masaryka.

²²² Karel Čapek (1890–1938) – český spisovatel, dramatik a novinář. – Karel Poláček (1892–1945) český spisovatel, humorista, novinář a filmový scenárista.

²²³ Olga Scheinpflugová (1902–1968) – česká herečka, ale též prozaička, básnířka a dramatička. V letech 1935–1938 byla manželkou Karla Čapka. V kontextu dopisů se hovoří též o Karlu Steinbachovi, s nímž měl Karel Čapek velmi blízký vztah.

²²⁴ *Útěky* – memoáry Lídy Baarové zpracované 68P a poprvé publikované roku 1983.

²²⁵ Lenka Procházková ve 47. čísle časopisu *Mladá fronta* ze dne 25. 2. 1983 v příloze „Víkend“ publikovala povídku *Hlídač holubů*.

32.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 1. 11. 1983

Milý Pepíku!

Já to už píšu, ale není to hotové, ale bude to určitě do konce listopadu. Já všechno píšu pomalu a těžko. Bude to jmenovat „Prožluklý Petřín“ a bude to mít zas formu denních zápisů. Bude tam přehled o tom, co se stalo s některými postavami: Zdena²²⁶ se vdala za Američana, Kosík má syna²²⁷ a mluvíme spolu, [Mojmír] Klánský umřel... Takže počítat s tím můžete najisto!

Příkládám.: 1) Lenčin dopis, 2) dopis pro toho rozhněvaného pána, 3) dopis pro Rotha²²⁸, 4) knihu Ivy Kotrlé²²⁹, 5) pohlednici pro pí. Hostovskou.

Pošlu tedy v listopadu: ten text, pár Lenčinych fotek.

Co se týče Hlasu Ameriky, já znám jeho statut, to byl omyl, já jsem si nepřál, abys o mně mluvil, já se toho bál, co kdyby. Protože ukázalo se toto: dokud se o něčem aspoň nemluví v zahraničí, jde to tady dělat, viz Petlici, jež fungovala pohodlně, dokud nezačala mít ohlas.

Je pravdou, že jsem doposud mezitím dostal roztroušeně 10 ks *Snáře*, tak snad byly od Tebe. Ale kdybys mohl ještě nějaký přidat, dejme tomu dva, byl bych velice rád. A protože jsem občas viděl, že propagujete i *Morčata*, zbývají vám nějaká? Vůbec, zajímalo by mě, kolik se toho vytisklo – *Snáře* i *Morčata*. Dověděl jsem se, že [Antonín Jaroslav] Liehm se pokouší zařídit anglické a franc[ouzské] vydání *Snáře*, ale u Gallimarda²³⁰ to tedy asi už

---

²²⁶ Zdena Erteltová-Philipsová (1934–2007) – knihovnice a bibliografka, později hlavní pisárka *Edice Petlice*. Opsala 120 titulů v rámci edice, proto je považována za nejvýkonnější opisovačku *Petlice*. Opisovala však i pro edice *Expedice*, *Kvart* či *Alex*. Opisovala též i slovenské texty. Distributoři jí svépomocí dováželi texty a poté si je odváželi z Kamenného domu v Rochově. Její značkou v *Petlici* bylo slovo VZDOR – „Výslovný zákaz dalšího opisování rukopisu.“

²²⁷ Karel Kosík (1926–2003) – český filozof, sociolog a historik. Zde se hovoří o narození jeho syna Jana (*30. srpna 1983). Za tuto informaci děkujeme RNDr. Antonínu Kosíkovi.

²²⁸ Philip Roth (1933–2018) – americký spisovatel, který do literárního světa vstoupil roku 1959 povídkovou sbírkou *Goodbye Columbus*. S Československem byl svázán nejen návštěvou Prahy roku 1972, při které se setkal s režimem zakázanými umělci (Ludvíkem Vaculíkem, Ivanem Klímkou, Karlem Peckou, Karolem Sidonem, Milanem Uhde či Milanem Kunderou). Svě zážitky z Prahy rozebral v románu *Pražské orgie* (1985). V 70. a 80. letech výrazně napomáhal Československý spisovatelů a za to byl roku 2013 získal cenu Mezinárodního PEN klubu a Allenovy nadace za službu literatuře.

²²⁹ *Návštěva v ETC* – kniha Ivy Kotrlé obsahující 33 povídek zobrazujících pocit beznaděje, zklamání, deziluze a ontologické krize. Titul vyšel roku 1987 v 68P.

²³⁰ Francouzské nakladatelství se sídlem v Paříži.

nebude. Mám ještě otázku, ale nemůžu si na ni vzpomenout. Jo, rovněž *Slovníku* došlo 6 kusů, onehdy. Možná to dostává někdo jiný, krom toho.

S pozdravem Ludvík

33.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 5. 11. 1983

Milý Ludvíku,

za svůj článek v *The New York Review of Books*²³¹ (o Švejkov[i]), jsi byl jmenován čestným členem Švejk Society of the United States in pectore, tj. tajným členem. Nicméně, nechceš-li zůstat tajným, můžeš jim napsat na adresu:

Švejk Society of the United States,

Department o[f] History

Kenyon College

Gambier, OH 43022

U.S.S.

Zabývají se propagací Švejka, vydáme pro ně Index ke Švejkovi²³², a jednou ročně pořádají pitku plzeňského piva z Milwaukee.

Jinak se těším na Tvou novou knihu o kamarádech²³³, dosud nedošla.

Měl bys taky vbrzku dostat nějaké prachy od nás.

Pozdrav všem, Tvůj [Josef]

---

²³¹ Časopis/půlměsíčník s literárními, kulturními, vědeckými články včetně zprávami o aktuálním dění. Poprvé publikováno 1. února 1963. Konkrétní Škvoreckého článek se však nezdařilo dohledat.

²³² *Rejstřík ke Švejkovi* – celým názvem *Rejstřík jmenný, místní a věcný ke knize Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války. Konkordance k vydání Švejka z r. 1922*. Autor Frank Marlow.

²³³ Zde Škvorecký zřejmě míní *Milé spolužáky*.

34.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 26.12.1983

Milý Ludvíku,

Díky za:

- 1) Rozhněvaný dopis od Lenky [Procházkové].
- 2) Dopis pro rozhněvaného pána.
- 3) Dopis pro Rotha [-] vše odesílám adresátům.
- [4]) Pohlednici pro paní Hostovskou.

Kniha Ivy Kotrlé [*Návštěva v ETC*] zatím nepřišla, ale možná že je na poště, stejně jako Tvůj rukopis – jsou svátky, vše zavřeno (kromě lidí, a někteří by to potřebovali).

Těším se moc na *Prožluklý Petřín*²³⁴ i na Lenčiny fotky.

Současně jde o anglické a francouzské vydání, snad se to Tondovi [A. J. Liehmovi] podaří. To víš, *Snář* je dost specifická kniha, a tady je to holt velice komerční. Ve Francii, řekl bych, je mnohem větší šance. Angličani a Američani mají zakořeněné předsudky vůči překládané literatuře. Ale držme palce. *Morčat* jsme vytiskli 3 400, a *Snáře* – myslím – 2 500. Ale přesná čísla (taky kolik se toho prodalo) budu vědět až po inventuře v lednu, a pak Ti je sdělím.

Tak Zdena [Erteltová-Philipsová] se vdala za Američana – ozve se, až tu bude? Nebo ne? A [Karel] Kosík má zase syna? Žasnu nad Vaší potenci, nebo snad aspoň plodností. Že [Mojmír] Klánský umřel, to vím. Taky Petr Kopta²³⁵, Lád'a Dvořák²³⁶. Rychle dospíváme do věku umírání. That's life, I guess.

Měl bys dostat nějaké prachy, v korunách. Jestli dostaneš, napiš.

Zdravím Tě Tvůj [Josef]

---

²³⁴ Dodatek k *Českému snáři*.

²³⁵ Petr Kopta (1927–1983) – básník, textař, překladatel a signatář Charty 77.

²³⁶ Ladislav Dvořák (1920–1983) – český básník, spisovatel a autor publikací pro děti.

35.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 21. 7. 1984

Milý L.,

pořád čekám na rukopis o těchto [Milých] spolužácích, ale zatím nedošel. Poslals jej? Napiš zas jednou, jestli můžeš.

Pozdrav Lence [Procházkové].

Tvůj [Josef]

36.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 20.12.1984

Milý Pepíku! (a milá Zdeno! – pardon!)

Dlouhým mlčením mezi námi vzniká pocit, že jsme na sebe dopálení. Když se na to podívám blíž – nejsem. Mám špatné svědomí, protože jsem vám nenapsal povídání k opravence chyb, jak jsem sám navrhl. Nechtělo se mi pak do toho, pak už bylo pozdě, i jsem začal, ale padla na mne lhostejnost. Je to už – ta knížka – za mnou, nerad se do ní i dívám.

Ozývám se konečně, abych poděkoval vám oběma za novoročenku a přál vám zotavení z únavy i finanční deprese. Čtu Dvořáka²³⁷, ještě nevím, musím si zvykat, a už si zvykám, na to, že je to volná etuda na to téma, i když alibizovaná horentním seznamem prostudované literatury. Čte se to inu dobře. Líbí se mi, jak ho vzala za něj a dotáhla si ho do postele. Totiž: líbí se mi, že je to klidně možné u takového. Sám bych se toho neodvážil. Totiž o Smetanovi²³⁸, třeba. Teď vidím, že to jde. Ale Smetana mě ani tak nezajímá, to Dvořák opravdu líp.

Ale hlavně: doslechl jsem se, že se mezi námi schyluje k nedorozumění. Prý čekáte na moje *Milé spolužáky*, jež prý jsem vám slíbil. Ne, já je slíbil Müllerovi²³⁹, a to ne z nevěry k vám, paní nakladatelko, ale protože jsem si všiml, že jste s Indexem v jakési spravedlivé dělbě, došlo mi kdysi jejich stýskání, že oni pracovní literaturu, vy zábavu, že každý na ně kašle, atd. A protože jsem s nimi měl nedorozumění – bez mého vědomí mínili vydat mé fejetony – vyjádřil jsem se hrubě, urazil je nespravedlivě, navrhl jsem jim v dobré vůli *Spolužáky*. Nebojte se! Vy byste to nechtěli! To není zábava! To je dokument! Oni nebudou rádi! Oni se zklamou! Oni to možná budou odkládat na neurčito*, až to uvidí! Musím napsat cosi jako román! To když budete chtít, mějte! Jestli to napíšu!

Doufám, že jsem vám to objasnil, sdělte mi své případné stížnosti. Nic proti vám nemám, než že máte v knížkách moc chyb. Ale mně už to také začíná být jedno.

Lenka vám píše odděleně své mínění. Já ji často uklidňuju, uklidněte si ji tentokrát sami.

---

²³⁷ *Scherzo capriccioso – Veselý sen o Dvořákově* – historický román Josefa Škvoreckého o Antonínu Dvořákově poprvé publikovaný roku 1984 v 68P.

²³⁸ Bedřich Smetana (1824–1884) – významný český hudební skladatel z doby romantismu.

²³⁹ Adolf Müller (1929–2002) – spoluzakladatel exilového nakladatelství Index.

Mám strach, co bude po vás.

S tím vás zdravím Ludvík

* jako my taky leccos

37.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 17. 1. 1985

Milý Ludvíku,

díky za dopis z 20.12.[19]84. Pocit, že jste dopáleni, dlouhým mlčením vznikal, ačkoliv nevím vlastně proč a za co by měl vzniknout. Na slib Errat²⁴⁰ jsem vlastně zapomněl, musím v hlavě nosit nadlidsky moc věcí.

Ale k nedorozumění se schylovalo: Tys mi skutečně napsal, že ty *Spolužáky* mi posíláš. Takový dopis tu mám, takže jsem měl dojem, zda to není něco na způsob Lenčiny podepsané dohody s námi, a potom rychlého vyjití u konkurence. Fakt je ale, žeš mě vždy varoval, že ta kniha se pro nás nehodí (nevím sice proč: je příliš dobrá? Příliš špatná? Příliš esoterická? Příliš jaká?) a tak to vzal čert nebo co. Rád nejsem, ale nerad se hádám, a taky mi sil ke sporům ubývá, a jsem vlastně rád, že jsem rád. O.K., tak ať to vydá konkurence. Ale příští román slibuješ závazně nám, jo?

Ten Dvořák, tak byl hlavní problém, jak napsat román o někom, jemuž se v životě absolutně nic nestalo. Žádný Salieri, žádná syfilis, žádné politické pronásledování, žádné milostné aféry, nic. Tak jsem se pokusil to nějak takhle vyřešit, ale ono je to vlastně hlavně, nebo aspoň hodně, o těch amerických samorostech, o nichž ještě nikdo nikdy nenapsal: ani Čech, ani Američan: Papá Henrich²⁴¹, Jeannetka Thurberová²⁴², Harry Burleigh²⁴³, Will[ia]m Marion²⁴⁴ – a tak.

Ty tiskové chyby nám nejsou milé taky. Jenže uvaž, že vydáváme 20–25 knih ročně, tj. skoro dvě měsíčně, a nemáme korektorů, nemáme redaktorů, vše čtu sám a moje

---

²⁴⁰ Errata = opravy. Jde o onen původně plánovaný soupis oprav chyb ve vydání *Českého snáře Prožluklý Petřín*.

²⁴¹ Hrabě Jindřich Haugwitz (1870–1927) – byl správcem a majitelem panství v Náměšti nad Oslavou. Byl též císařskokrálowským komořím a dědičným členem panské sněmovny rakouské říšské rady. Mimo to byl doktorem právnické fakulty vídeňské univerzity a podnikatelem.

²⁴² Jeanette Thurber (1850–1946) – americká hudební skladatelka a ředitelka newyorské konzervatoře. Byla významnou pokračovatelkou hudební tradice „starého světa“, čili evropské hudby a byla průkopnicí v importu této tradice i jejích nových odvětví do USA.

²⁴³ Harry T. Burleigh (1866–1949) – americký žák Antonína Dvořáka, jenž v letech 1892–1895 vyučoval na národní konzervatoři v New Yorku. Byl jedním z prvních černošských skladatelů, který předvedl Dvořákovu kouzlu spirituálů. Časem se stal jedním z nejoblíbenějších černošských barytonistů.

²⁴⁴ William Mercer Cook (1869–1944) – znám spíše jako Will Marion Cook, byl americký skladatel, houslista a ředitel sboru. Byl též žákem Antonína Dvořáka. Roku 1919 se svým New York Syncopated Orchestra vystoupil v Anglii pro krále Jiřího V., taktéž uspořádal spolu s orchestrem turné po Spojeném království. Je autorem muzikálu *Clorindy, or the Origin of the Cakewalk* – 1. černošského muzikálu uvedeného na Broadwayi s premiérou roku 1898 a za hereckého obsazení slavného afroamerického umělce Ernesta Hogana.

přepřacovaná žena, neb v Torontu a okolí není trénovaných korektorů, a hlavně není korektorů ochotných korektorovat zadarmo. Ne že bychom nechtěli platit, leč kde nic není... atd., viz česká rčení. V Evropě, zdá se, je to lepší. Evropa je taky malá, maličká, mrňavoučká. Tady jsou ty vzdálenosti nelidské. Máme slušnou redaktorku v Calgary, jenže to je, jako bychom ji měli v Hamburku (kde máme taky slušnou, vůbec nejlepší, leč s rodinnými problémy). A ono se to nedá furt posílat tisíce majlí, za desítky dolarů porta. Vše je těžké. Taky stárnu. Bolí mě nohy.

Tvůj vždy [Josef]

38.

L. V. Josefu Škvoreckému

18. 4. 1985

Nazdar, Pepíku!

Před časem jsi mě žádal o nějaké fotky z Ginsbergova pobytu v Praze²⁴⁵, až teď jsem nějaké dostal, možná že už je nepotřebuješ.

Jsem rád, že mezi námi nevznikla a nedorozumění. Dostalo se mi Tvé knihy o Dvořákovi, je to moc pěkně napsané, ale hned mi to vzali z rukou rodina a přátelé, nedočteno. Mně ale dělalo potíže mít na vědomí, kdo to zrovna promlouvá... no, jsou i chytřejší lidé než já, a většina.

Dostal jsem jakési penízky, prý od Tebe, ale nevím zač. No, i tak, vždy něco za něco pošli! Přes Otu došly, úředně.

Občas někde narazím na zmínku, že jsem kdysi za *Morčata* dostal Hostovského cenu. Dostal? Já to nevím! Mně to asi neřekli, tehdy, a kdoví co bylo dál... Tenkrát domluva byla skoro žádná, tak byla obtížná a řídká. Víš-li o tom něco, napiš či vzkaz! (Já vím jen o ceně za *Čáru na zdi* – fejetony v Indexu.) (Která také přišla do rukou jiným lidem a byla rozdána jako sociální výpomoc²⁴⁶.)

Napiš mi, jaké obchody děláš se *Snářem*, kolik Ti toho zůstává ležet!

Tu je jinak vše při starém.

Tvůj Ludvík

---

²⁴⁵ Allen Ginsberg přiletěl roku 1965 z USA do Československa a zúčastnil se znovuzavedených studentských oslav – Majáles. Ač měl v tomto roce ocenění původně získat Josef Škvorecký, králem Majálesu se na jeho doporučení nakonec stal americký básník Ginsberg. Majáles 1965 se zapsal do historie také i proto, že Allen Ginsberg byl několik dní po oslavách pro ohrožování mravnosti vyhoštěn z Československa.

²⁴⁶ Když byly zaslány peníze českému disentu z exilu, občas se stalo, že chyběla jména adresátů. Pokud v takové situaci bylo dost finančních prostředků, rozdaly se nejpotřebnějším.

39.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 19. 4. 1985

Milý Ludvíku,

Nevím, jestli Tě o tohle můžu vůbec žádat. Ale prostě: zdá se, že je v exilu znalec díla Jaroslava Žáka²⁴⁷, a rád by o něm napsal knihu. Já jsem se s Žákem dobře znal, dokonce jsem s ním mluvil v předvečer jeho smrti. Ráno ho jeho manželka našla mrtvého v posteli s rozevřenými *Zbabělci* na prsou. Byl to prima člověk. Těsně před smrtí mi dal přečíst rukopis románu, který se chtěl odvážit nabídnout k vydání. Byla to SF [sci-fi]: jakýsi mladík objeví tajemství čtvrtého prostoru, a využívá objevu k tomu, aby se jeho dívka stala světovou recordwoman ve vrhu oštěpem – vždycky vstoupí do čtvrtého rozměru a oštěp poponese o něco dál, než je světový rekord. Kniha nikdy nevyšla, Žák zemřel. Myslíš, že bys mohl kontaktovat paní Žákovou, pokud ještě žije, nebo Žákovy dědice, a dopravit tenhle neznámý román ke mně? Nevím ovšem ani kde paní Žáková²⁴⁸ bydlí, pokud žije, ani kdo a kde jsou jeho dědicové. Já vím, že je to žádost šílená, ale Žák byl podceňovaný a milovaný a signifikantní český spisovatel, nynější režim sotva pro něho něco udělá, a já bych velice chtěl tu neznámou věc vydat. Myslíš, že bys mohl nějak pomoci?

Tvůj, [Josef]

---

²⁴⁷ Jaroslav Žák (1906–1960) – český spisovatel, scénárista a humorista, se smutnými osudy po roce 1948.

²⁴⁸ Jarmila Žáková (data se nezdařilo dohledat) – rozená Škodová byla od roku 1933 manželkou Jaroslava Žáka.

40.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 31. 5. 1985

Milý Ludvíku,

velice děkuji za fotky Honzy²⁴⁹ s Allenem [Ginsbergem], i za Allena solo. Pro účel, pro nějž jsem to sháněl, to přišlo sice už pozdě, ale on by to stejně asi ve svých *Collected Poems*²⁵⁰ neoreprodukoval, měl tam spousty jiných fotek a z památného Majalesu někde sehnal sám svou fotku na voze taženém studenty. Ale pro mne je to hezký souvenír na starého kamaráda: žádnou jeho pořádnou fotku jsem neměl.

Ty prachy byly od nás, maličký příspěveček. Na víc se při současném finančním stavu nezmůžem.

Díky Lence [Procházkové] za pohled. Jsem rád, že ten můj příspěvek do své ankety²⁵¹ rovnou nezhodila.

Pověsti o [ceně] Egonovi za *Morčata* jsou mírně přehnané, ve smyslu slavného prohlášení Marka Twaina, když někdo o něm napsal nekrolog: „Pověsti o mé smrti jsou přehnané“. Bohužel, nedostals to, zrovna jako jsi nedostal [cenu] Egona [Hostovského] za *Snář*. Je zde totiž takový house rule, že se cena uděluje jen autorům vůbec nebo jen nepatrně etablovaným. Já jsem se sice toto pravidlo pokoušel prosadit k změně, ale neuspěl jsem. Proto cenu nedostal nikdy ani [Milan] Kundera ani [Václav] Havel, ani Ty apod., zato je dostal Karel Pecka, např., neb u něho se podařilo prosadit, že je „nedostatečně etablovaný“. Zato *Čára na zdi* cenu dostala, ale kam přišly prachy, čert ví. Reggie [Hostovská] je poslala.

Radostná zpráva – i když si za to nic nekoupíš: *Českého snáře* máme už jen 25 výtisků z nákladu 3[.]000. Teda se ho prodalo (a rozdalo) asi 3[.]000. Odpovídá to nákladu doma cca 300.000, to snad nedosáhne ani Národní Umělec ?? Florian²⁵², jemuž Honza Zábranů, ne bez důvodu, říkával „Bílý vepř“.

Pozdrav všem, Tvůj [Josef]

---

²⁴⁹ Jan Zábrana (1931–1984) – český prozaik, básník, esejista a překladatel z ruštiny a angličtiny.

²⁵⁰ *Collected Poems* 1947–1997 – svazek Ginsbergových básní, uceleně prezentující jeho tvorbu za 50 let, vydalo americké nakladatelství Harper Perennial Modern Classics roku 2007.

²⁵¹ *...a co si o tom myslíte vy?* – anketa vyhlášená Lenkou Procházkovou, titul vyšel v mnichovském nakladatelství Obrys/Kontur – PmD roku 1986.

²⁵² Miroslav Florian (1931–1996) – český básník, překladatel a člen Svazu československých spisovatelů.

41.

L. V. a Lenka Procházková [Josefu Škvoreckému a Zdeně Salivarové]

18.12.1985

ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK

S poděkováním za obdržené přání přeje vše nejlepší, hlavně zdraví a obchodní úspěchy.

Lenka

Ludvík

42.

L. V. Zdeně Salivarové

26. 2. 1986

Milá paní!

Je tu sněhu víc než u vás, asi Mráz mírný: - 8 – - 14 °C, proto jsme si na Vás vzpomněli.
Pozdravujte manžela, jestli o něj zavadíte!

Ludvík Vaculík

Co je s těma *Kapkama*? ptá se slepice Procházková.

43.

L. V. Josefu Škvoreckému a Zdeně Salivarové

Praha, 16. 6. 1986

Nazdar, Josefe, dobrý den, paní nakladatelko!

Já jsem nemohl napsat dřív, protože jsem se styděl nemít vyřízenou Josefovou starší žádost týkající se Jaroslava Žáka. Už to je:

Paní Jarmila Žáková, Dlouhá tř. 23, 110 00 Praha 1, říká, že poslední prací JŽ [Jaroslava Žáka] jsou *Nesportovní povídky*²⁵³, z nichž jedna vycházela na vystříhování v *Práci* (1969), jmenuje se *Tajemství domovníka Jaroslava*. Rukopis s dvěma dalšími prodala Památníku národního písemnictví, aby někde byl ukryt, protože. Ona slíbila požádat, aby jí ho půjčili, dáme ho opsat a pošleme. – Našli jsme ji v skromném pokojovém bytě, přivydělává si hlídáním v Národní galerii, vypadá statně, ale říká, že neví dne. Proti vydání by nic neměla.

Co se týče urgovaného nějakého mého rukopisu: já žádný k vydání nemám! Tedy žádný krom *Milých spolužáků*, které už dlouho inzeruje Index, teď mají vyjít dva díly, třetí sestavuju. Dostal jsem od vás peněz* jako zálohu, sakra, co s tím? Já zas někdy něco budu mít!

Další věc: dostali jsme dopis ohlašující předměty na opravu prasklé atomové pece, ale balíček sám ještě nedošel.²⁵⁴ Velice nás to potěšilo, i když nikdy nedojde! Nedojde-li však v přiměřené době, budeme ho urgovat, jinak reklamaci můžete podat taky vy, ale těžko po vás žádat navíc námahu s výchovou tohoto státu.

Dále nemám co psát, protože vše je při starém, krom 0,002 %.

S tím vás zdravím a mám vyřídít pozdrav též od matky dítěte, která chtěla psát spec. dopis, ale není tu teď, kdy ho možno odeslat.

Váš Ludvík

* kanadský

---

²⁵³ *Nesportovní povídky* – roku 1954 Jaroslav Žák napsal tři povídky, přičemž *Tajemství domovníka Jaroslava* vycházelo na pokračování v deníku *Práce*. Později si rukopis díla vyžádal Ludvík Vaculík od Žákovy manželky Jarmily, poněvadž chtěl zprostředkovat vydání u Škvoreckých v 68P. Titul však publikován nebyl, vyšel až roku 2001 pod názvem *Nesportovní povídky*. Kniha pracuje se sportovní tematikou, zabývá se materialistickým přístupem k životu a transcendentními prvky/metafyzickými (víra, duše, čtvrtý rozměr).

²⁵⁴ Reakce na výbuch černobylské jaderné elektrárny, Vaculík hovoří o zásilce, která má příjemce varovat a ochránit před zvýšenou radiací.

44.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

Praha, 10. 7. 1986

Milý bídáku,

omlouvá Tě jen to, že sis neuvědomil, že my jsme nakladatelé soukromí, kapitalističtí. Těm se z obchodních důvodů musí zachovávat věrnost. Nicméně je Ti teprve šedesát, tak snad ještě něco napíšeš. A navíc částečně to bude kompenzovat rukopis J. Ž. [Jaroslava Žáka], který mi ohlašuješ.

Za to měj opravdu velký dík, a pozdravuj pí. Ž. [Žákovou] velmi srdečně. Snad se na mě ještě pamatuje.

Balíček plný vitaminů na obranu proti dětskému ozáření jsme poslali ještě z USA., bude tomu právě asi tak měsíc. Protože šel lodí, není ještě pozdě. Kdyby nepřišel tak do konce července, napiš, budem odsud urgovat. Pozdravuj matku dítěte. Vbrzku vyjde její pivní povídka²⁵⁵ v antologii *Doba páření*, brzo nato její lékařský román o bídácích exulantech.

Tvůj vždy

---

²⁵⁵ Povídka Lenky Procházkové *Milenci*.

45.

L. V. a Lenka Procházková Zdeně Salivarové

Olomouc, 12. 7. 1986

Milá paní Zdeno, zdravíme Vás i Vašeho společníka. Začali jsme prázdniny tradičně na Moravě – v mém rodném Olomouci (ale tentokrát nespíme v hotelu, takže se nám povídka nestane.).

Díky veliké za balík, jód a potaš²⁵⁶ jsem ale „darovala“ státu.

[Ludvík] + [Lenka]

46.

L. V. Josefu Škvoreckému

Dobřichovice, 24. 7. 1986

Milí,
děkuji vám za přání a zdravím vás letecky.

Váš Ludvík Vaculík

---

²⁵⁶ Uhličitan draselný.

47.

L. V. Rosie [Josefu Škvoreckému]

Praha, 18.12.1986

Milá Rosie!²⁵⁷

Píšeš mi, že jsem napsal pandán k Hrabalovým *Prolukám* a že ho teda chceš. Napsal jsem kuřinec, jů nou? Ale ta domněnka vznikla takto: On mi na příkaz StB napsal zákaz, že nesmím jeho dílo nadále manipulovat, a já mu napsal odpověď, že jeho zákazu nelze vyhovět. Tato naše korespondence byla čistě soukromá, ale jen dotud, dokud on můj dopis neoxeroval a nerozdal svým přátelům, protože se mu líbil. Tím se i já cítím volný a posílám Ti (jestli to najdu) text naší korespondence, který beze všeho užij ve vašem vydání toho díla. Krom toho ti, nový odstavec:

Krom toho Ti snad už můžu prozradit, protože loď jede dlouho a některá se potopí, že v lednu dostane Hrabal za *Proluky* Cenu Petlice 1986, a protože on ji odmítl, dostane ji přesto takto, a to je oficiální zpráva:

„Cenu Edice Petlice 1986 si zasloužil Bohumil Hrabal, a to proti své vůli dílem *Proluky*.“

To můžeš rovněž použít.

Ale už nemůžeš použít žádného mého rukopisu, protože není! Chápeš to? Ted', jak víš, vyšly dva svazky mých *Milých spolužáků* v Indexu a já pracuju na dalších. Nic jiného neexistuje, nevím, co furt chceš. Až něco bude, budu považovat za správné nabídnout Ti to.

Ale: Dostal jsem od Tomského („Ať už jde do prdele,“ praví jistě ted' Škvorecký.) [n]ávrh na vydání fejetonů. Odmítl jsem to, protože fejetony z let 1975 až 1985 či 6 měly tvořit poslední svazek těch *Spolužáků*. Avšak p. [Adolf] Müller namítl správně, že by se to jednak vleklo, jednak by to mělo být ukončeno jakousi jistou chvílí, a tou podle mne je doba, kdy skončily roční sborníky fejetonů, jež psali ještě všichni. Proto jsem se vrátil k návrhu p. Tomského, vlastně on to byl původně Gruša! (Těž tamtéž?) A musím říci i proč: jednak tam zřejmě nemají takovou tlačenici, knihy vycházejí rychle, dále snad i víc platí. A z čeho mám žít? Když nic jiného neumím a nedělám, a i to tak málo?

---

²⁵⁷ Vaculík odkazuje na Škvoreckého knihu *Miss Rosie* (či též *Miss Rosie z Chicaga*) a na fiktivní dopisy českoamerické služebně z Chicaga adresované její sestře Márince do Skrčené Lhoty v Česku. Uvádí se však, že původním autorem této postavy je česko-americký novinář, právní a pedagog Bartoloměj „Bartoš“ Bittner (1861–1912). Bittner publikoval v USA (v Chicagu, kam se roku 1887 přestěhoval z New Yorku) humoristický list *Šotek* (který s pauzami vycházel až do roku 1905), mimo to psal i do listu *Svornost*.

To je také problém Lenčin, jež bude strašně ráda a bude to cítit vánočně, že dostává korektury. Ona praví: Chci vydávat rychleji, v takovém rytmu, jak píšu, abych věděla, jak to lidi čtou, nechci vydávat napřed novější a teprv starší věci. Proto svůj nový román... já nevím, co udělá.

A chtěl bych tu knihu spisovatelek *Doba páření*; proč nás to minulo? Není v tom i Lenka? Tys jí kdysi napsal, že v jakémsi almanachu cosi bude mít. – Končím, protože na druhé straně listu není čisto. – Líbá Tě

Ludvík

48.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], Začátek roku 1987

Milý Ludvíku,

[p]ředeevším: díky za kopie Hrabalova dopisu a Tvé odpovědi. Přišlo to ovšem už pozdě, takže v našem vydání *Proluky*²⁵⁸ jsme nemohli použít, ale jestli Bohouš [Hrabal] nám svěří k vydání další díly, něco s tím uděláme. Dále: doufám, že mezitím už došla *Doba páření*²⁵⁹, Lenka [Procházková] tam samozřejmě má povídku, a vcelku se zdá, že kniha má dobrý ohlas, pokud se takový věc dá na gigantickém (geograficky) a minuskulním (trhově) exilovém trhu zjistit. Kromě dvou tří solidních kritiků, ostatní jsou buď děsiví amatéři nebo snobové [à] la léta šedesátá, takže o knihách se píše všelijak.

Konečně k záležitostem, o nichž nepíšu rád, ale sám je nakouzl. Píšeš, že máme „tlačenicí“ a u Tomského atd. „knihy vycházejí rychleji, dále snad i víc platí.“ Chápeš, že každá kritika, kterou bych spáchal o svých vydavatelských kolegách, by vyzněla jako pomluvy, protože přesto že Vilémovo²⁶⁰ spojení funguje, je to spojení [n]a dlouhé lokte, vzhledem k okolnostem ne zcela a vždy jisté, a rozhodně nemůže nahradit rozhovor u vína, jaký by byl za normálních okolností normální a možný. Tedy jen: k té „tlačenicí“. Nevím, jestli jste si v Praze povšimli, že my se snažíme – už leta – vydávat, pokud to jde, systematicky. V každém ročníku něco prózy, něco málo poezie, něco literární historie, dějin, politiky, něco pamětí. Nikoli nepatrná hrstka knih je taky výsledkem nikoli toho, že nám někdo nabídl rukopis, ale že já jsem za lidma jezdil, přemlouval je, aby napsali, a nakonec to po nich radikálně zredigoval nebo dokonce ghostwritoval (napsal jako černocho? Jaký je momentální výraz pro „ghostwriter“?). Třeba obě jazzové autobiografie [Jirího] Traxlera²⁶¹ a Běhouneka²⁶², žádná z nich by bez mého, věř mi, zatraceně časově i pracovní náročného úsilí nebyla vyšla. Tobě ty knihy mohou připadat nedůležité, protože pro popmuziku nemáš

---

²⁵⁸ *Proluky* – 3. díl volné autobiografické série Bohumila Hrabala (1. Svatby v domě, 2. Vita nuova). Vydány byly roku 1986 v 68P.

²⁵⁹ *Doba páření – Povídky současných čs. spisovatelek* – editorkou byla Eva Límanová a jednalo se o soubor zejména psychologicky laděných povídek československých autorek, převážně exilových. Vydán byl roku 1986 v 68P.

²⁶⁰ Vilém Prečan (*1933) – český historik, soustředící se především na moderní české dějiny. Od roku 1976 žil v SRN, nyní v Praze.

²⁶¹ Autor má na mysli Traxlerovu autobiografii *Já nic, já muzikant* poprvé vydanou roku 1980 v 68P.

²⁶² Kamil Běhounek (1916–1983) – byl český průkopník swingové hudby, akordeonista a hudební skladatel. V dopise se hovoří o jeho autobiografii *Má láska je jazz* poprvé publikované roku 1986 v 68P.

moc smysl. Pro mne a pro mnoho lidí jako já, a pro českou kulturní historii důležité jsou. Zrovna tak autobiografie Mandlové²⁶³ a Baarové²⁶⁴. Věř mi, to byla fuška. Dělal jsem je samozřejmě taky proto, že jsou to v našich omezených možnostech bestsellery, které zaplatí leccos jiného, ale jsou to taky historické dokumenty, neb co znal pan profesor [Václav] Černý, neznala Mandlová, a naopak. Konec konců i ta *Doba páření* byl ediční nápad, který vyžadoval dost rozsáhlou korespondenci: nespadla nám do klína. Autory, jako je Ota Ulč²⁶⁵ nebo Honza Drábek²⁶⁶ jsem svým způsobem taky „udělal“, tzn. donutil k tomu, že své anglicky psané knihy přeložili nebo dali přeložit do češtiny, protože když jsme zakládali nakladatelství, byli oba už zavedení na anglickém trhu a nehodlali se vracet k češtině. A nepřál bych Ti tu fušku, jaké byla třeba s redigováním Otova románu *Špatně časovaný běželec*²⁶⁷ – jistě nikoli vynikajícího literárního díla (já mám rád i méně vynikající knihy), ale exilové tematiky, která předpokládám by měla a mohla zajímat Čechy kdekoli na světě. Konec konců i ta knížečka, o níž se ve svém dopise sotva zmiňuješ, *Miss Rosie z Chicaga* nám nespadla do klína, je v ní trochu práce, a podle mě je to docela objev – zase nikoli závratného díla umění, ale dojemné české exilové literární kuriozity. Taky jsme se systematicky věnovali hledání nových autorů. Třeba najít a vyplatit takového Honzu Nováka z Chicaga nebyla záležitost letného přečtení nějakých rukopisů, a dnes je Honza uznávaný americký autor, jeho *Willys Dream Kit*²⁶⁸ byl navržen na Pulitzerovu cenu – a k vydání (americkému) jsem cestu zprostředkoval já, což zase není bez práce. Taky jsme měli „odvahu“ vydat takové autory, jako je Křesadlo nebo Harníček, nebo Rambousek nebo Kyška²⁶⁹ – samozřejmě snobská kritika si jich buď sotva všimne, nebo o nich napíše pár povýšeneckých řádek, a amatérská kritika v nich vidí jen a jen pornografii apod.

---

²⁶³ Adina Mandlová (1910–1991) – celým jménem Jarmila Anna Františka Marie Mandlová – česká filmová a divadelní herečka, známá v Německu pod pseudonymem Lil Adina. V kontextu dopisu se hovoří o autobiografii *Dneska už se tomu směju* poprvé vydané roku 1976 v 68P.

²⁶⁴ Lída Baarová (1914–2000) – rozená Ludmila Babková, později provdaná Kopecká, nebo Lundwall. Byla českou herečkou s úspěchem nejen doma, ale především v Německu; později získávala role i v Itálii a Španělsku.

²⁶⁵ Ota Ulč (1930–2022) – český exilový spisovatel.

²⁶⁶ Jan Drábek (*1935) – český spisovatel a publicista žijící v kanadském Vancouveru.

²⁶⁷ První díl literární trilogie *Běželec* autora Oty Ulče.

²⁶⁸ *The Willys dream kit* – do češtiny přeloženo jako *Milionový jeep* – je románem Jana Nováka o muži, který zpronevěří milionovou částku a za okupace vojsky sovětské armády emigruje spolu s rodinou za americkým snem do USA. Knihu vydali poprvé Škvorečtí roku 1989 v 68P.

²⁶⁹ Jaroslav Peregrin (*1957) – český logik a průkopník analytické filozofie a filozofie jazyka v českém prostředí. V současnosti působí na Akademii věd ČR, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a na Univerzitě v Hradci Králové. Zaměřen je zejména na filozofy Ludwiga Wittgensteina a Willarda Vana Ormana Quinea. Zde se hovoří o pseudonymu Albert Kyška, pod kterými napsal několik próz, včetně románu *Šero*, vydaného v 68P roku 1986.

Prostě, chci Ti naznačit, proč u nás věci vycházejí pomaleji než jinde. Pokud jde o placení. Nevím, kolik a jak platí jiní – pokud jde o exilové autory, neplatí myslím nikdo nikomu. Ale vezmi si tohle: naše nakladatelství doslova umožňuje jen to, že ani Zdena, ani já si nevyplácíme a nikdy jsme si nevypláceli žádný plat ani honoráře. Kdyby si byla Zdena, když jsme přišli do exilu, našla job, při své inteligenci a pracovitosti by jistě brzy udělala kariéru, tzn. měla by dost dobře placený job. A kdybychom měli dva platy, byli bychom dnes bohatí strejčci z Ameriky, neboť kdo tady má dva platy, je automaticky zámožný člověk (myslím když mají plat oba manželé). Místo toho jsme žili z mého jednoho platu, sice slušného, ale z jednoho platu se právě dá se slušně žít, a Zdena se dře už asi čtrnáct let, sedm dní v týdnu a deset dvanáct hodin denně, a to tak, že jak jí, tak mně zcela ušlo, že existují takové věci jako penze, ale na ty se musí celý platit. Takže Zdena si např. neplatila na pen[z]i (začla teprve loni, když jsme si to uvědomili), a kdybych já předčasně odešel, což je docela možné, bude závislá na tzv. Canada Pension, což je pár stovek měsíčně, na něž má nárok každý, i když v životě nepracoval.²⁷⁰

Ludvíku, nepíšu Ti proto, abych vzbuzoval nějaké sociální pocity: ale je logické, aby lidé, kteří už leta věnují veškerou svou energii a čas na vydávání českých knih, kteří do toho dokonce rok co rok vrážejí vlastní soukromé peníze (loni, pro Tvou informaci, jsem nakladatelství věnoval \$ 8.000²⁷¹), vypláceli ještě honoráře jako komerční nakladatelství na Západě, která, mimochodem, bývají v placení velmi laxní? Loni poprvé – i v tom se, myslím, lišíme, od jiných nakladatelství – jsme konečně, po třinácti letech práce, dostali od Američanů podstatnější grant. Přesně řečeno ovšem, ten grant pokryje asi tak šestinu přímých výrobních nákladů knih, tj. účtů za sazbu a tisk a vazbu. Ostatní pokryjí objednávky čtenářů ze Západu, a hlavně neplacená práce Zdeny a moje. Přesto, jak víš, se domů snažíme nějaké peníze posílat. Že to není víc, je mi líto. Přednost má prostě vydávání knih, aspoň si myslím.

V exilu je několik velmi schopných lidí, kteří dovedou sehnat peníze, a z nich domů posílají potřebným. To je, řekl bych, správná dělba práce. My jsme zase např. [díky] přesvědčení paní Hostovské taky založili Cenu EH [Egona Hostovského], a to jsou rovněž peníze, které většinou chodí domů. Docela prakticky: řekli mi v Institutu, který Ti kdysi vyplácel stipendium, že neprojevil další zájem, když stipendium vypršelo, ale že stačí, aby ses na ně znovu obrátil, a budeš je dostávat zas. To mi aspoň řekli.

---

²⁷⁰ Instituce Government od Canada spravující penzijní plán, neboli starobní důchod občanů.

²⁷¹ Roku 1987 byl oficiální kurz přibližně 5 Kčs za 1 americký dolar. Nekomerční kurz činil okolo 10Kčs za 1 USD.

Věř mi, že chápu autorskou netrpělivost, ačkoliv já se jí už odnaučil. Ale sám víš, jaké zmatky nadělala třeba Lenka [Procházková], která *Růžovou dámu* písemně nejdřív slíbila nám a pak stejně písemně Indexu. Nikdy jsem se pro to na ni nezlobil, byla to její první knížka a chtěla ji mít venku. Ale opravdu mě mrzelo, žes [Milé] *Spolužáky* nejdřív slíbil nám, a pak je dal Indexu, anižs mi o tom něco napsal. To mě mrzí dodnes. Ale je to Tvoje rozhodnutí. Věci jsou těžké, díky nesnadným okolnostem. Jak víš, já jsme nikdy nevydal nic bez svolení autorů a vezmi si aféru kolem Hrabalových *Proluk*, vyšla tři vydání, u nás, v Indexu a u Tomského. Bez Bohoušova svolení bych to nevydal, což nelze říct o jiných. Jednak jsem nechtěl poškodit nakladatelsky (Ty víš líp než já, že ONI dokážou donutit lidi méně železných nervů prakticky k čemukoli), jednak jsem nechtěl ohrozit autory, člověk neví, co jim ONI mohou udělat.²⁷² A teď dostaneme vzkaz od nějaké Chartistky (nevím, kdo to je), že „nám (tj. Chartistům) jsou exilové obchodní spory protivné a cizí“. Nezdá se Ti to trochu urážlivé? Hovořit o exilovém vydavatelství jako o „obchodě“? Proboha, je to všechno jiné než kšeft. To je jako kdybychom my napsali, že „nám jsou kariéristické spory v Chartě protivné a cizí“. Věta asi stejně prav[divá] jako ta o nás.

Nikdo si třeba nepovšiml, jak my jsme vždycky pionýrovali např. v obálkách. Snažili jsme se, aby řada našich knih byla vlastně jakousi galérií exilového výtvarnictví. Výroba takové plnobarevné obálky stojí asi \$ 500²⁷³. Jak se to zaplatí? Vzpomeň si na obálky *Morčat* a *Českého snáře*. Stejně hezkou obálku bude mít i Lenčina kniha *Oční kapky*.²⁷⁴

Nevím, jestli jsem tenhle dopis měl vůbec psát, vlastně je o ničem, a celá ta složi[tá] problematika domov-exil se sotva dá vmáčknout do jednoho dopisu, navíc dopravovaného k Tobě složitými cestami. Kdybychom se tak mohli sejít, a kecat o všem celý den nebo dva. Kdoví, třeba to – na čas – půjde, přeje-li se kapka Moskevského jara do Prahy. Nevím.

Neměj mi nic za zlé, Ludvíku. A pozdravuj Lenku.

---

²⁷² Narážka na vyslyšací a prověřovací metody komunistů.

²⁷³ Dle oficiálního dobového kurzu by se jednalo o přibližně 2 500 Kč.

²⁷⁴ Velmi barevné, pestré a vizuálně hravé obálky vytvořila pro všechny tři zmíněné knihy Barbora Munzarová.

49.

L. V. Zdeně Salivarové

10. 4. 1987

Milá paní Salivarová!

Já Vás zdravím a děkuju za... a teď nevím, zač všechno, protože představte si: všechno ještě ani nedošlo, myslím z Vašich zdravotních zásilek.

Ale došel mi jeden exemplář Hrabalových *Proluk*, který jsem byl odevzdat autorovi. Další snad dojdou. A protože zároveň došlo i vydání indexové... došlo i k tomu, co bylo nutné: pokusit se u autora zjistit, proč se to stalo. Napsal jsem o tom takovou zprávu panu [Adolfu] Müllerovi, jakožto straně morálně poškozené (ekonomicky to nemůžu posoudit), a až jsem to napsal, uvědomil jsem si, že byste to měli vědět i vy, proto prosím Viléma [Prečana], aby vám xerox toho dopisu poslal.²⁷⁵

Mezitím jsem sehnal i dva předchozí díly trilogie, a to: *Svatby v domě*²⁷⁶ (dívčí román[ek]) a *Vita nuova*. Opisuji se, ale nebudu to zatím posílat ven, protože... Kdybyste věděla, jak mě to mrzí, a všechno nás tu!

Mějte se dobře! [(J)Na [Jaroslava] Žáka myslím, ale ona už třikrát nebyla doma! A jednou to ještě neměla! Bojím se, že zatím umře, tak se zas podívám.)

S pozdravem

Váš Ludvík Vaculík

---

²⁷⁵ Susanna Rothová (1950–1997) literární agentka Bohumila Hrabala a dlouholetá přítelkyně Škvoreckých. Po dokončení *Proluk* přislíbila (se souhlasem Hrabala) vydání 68P i přes fakt, že dodatečný souhlas s vydáním předešlých knih autor udělil Indexu. Škvorečtí tedy knihu zpracovali a těsně před vydáním zjistili, že knihu chce vydat i Adolf Müller v Indexu. Ten však po zadání rukopisu do sazby odjel na dovolenou a nedostala se k němu zpráva o nesouhlasu Rothové s vydáním v Indexu. Z téhož důvodu Müller nepřevzal Škvoreckého zprávu o tom, že knihu vydá 68P v Torontu. Rothová se snažila vydání v Indexu všemožně zabránit, nevěděla však, že Index již *Proluky* stihl bez svolení Hrabala vysázet a vytisknout. Po návratu z dovolené si Müller opožděně přečetl dopis od Zdeny Salivarové z 3. října 1986 s informací, že *Proluky* vycházejí v Torontu, což už se během Müllerovi nepřítomnosti stalo. Index již své vydání měl na skladě a stál před otázkou, jak se vyrovnat s finanční ztrátou, nebo případně, zda knihu přesto distribuovat, alespoň až poté, kdy Škvorečtí svůj náklad vyprodají. Adolf Müller nakonec podstoupil riziko a tajně za zády 68P své vydání *Proluk* distribuoval. Kauza poté byla řešena soudně, přičemž Adolf Müller se s rozhodnutím kolínského soudu ve prospěch Škvoreckých nesmířil. Zbytek nákladu pak prostřednictvím Ludvíka Vaculíka distribuoval v Praze. *Proluky* máme tedy z roku 1986 ve třech vydáních tří konkurenčních exilových nakladatelství: 1) vydání ze 68P s obálkou Barbory Munzarové a Jiřího Koláře a 2) vydání Indexové s obálkou navazující na dříve publikovaná Hrabalova díla v Indexu, 3) vydání z londýnských *Rozmluv*, které v téže době bez konzultace se S. Rothovou vypravil Alexandr Tomský.

²⁷⁶ *Svatby v domě* – 1. díl autobiografické trilogie Bohumila Hrabala (*Svatby v domě*, *Vita nuova* a *Proluky*) byl poprvé publikován roku 1987 v 68P.

50.

[Lenka Procházková Josefu Škvoreckému]

Praha, 13. 4. [19]87

Milý pane,

Ludvík mi dal k pře[č]tení Váš dopis, je mi z něho smutno. A taky se stydím, protože je zřejmé, že přehmat s *Růžovou dámou* je pořád ještě př[i]čítaný mojí netrpělivosti. Myslím, že už jsem Vám to kdy si psala, ale pro jistotu znovu: smlouvu jsem tenkrát nepodepsala žádnou a s nikým, jen Vám jsem v dopise beletristicky vylíčila své nadšení nad tím, že mi to chcete vydat. Pak se do věci zamotal Ota F. [Filip], volal mi, že to dojednává s Indexem a já jsem mu (Ludvík je svědek, stál u aparátu) řekla, že tu knihu mi vydáte Vy, že jsme domluveni. Ota tehdy řekl, že si s tím nemám dělat vrásky, že je s Vámi v častém telefonickém styku, takže se o tom s Vámi domluví sám. Ota byl tehdy jakýmsi mým literárním agentem. Předpokládala jsem, že Vám tedy volal a zatímco jsem čekala jak to dopadne, v Indexu to už tiskli. Když jsem pak z Vaší reakce zjistila, že to bylo bez Vašeho souhlasu, bylo mi to divné, ale netušila jsem, jak moc mě to bude ještě po letech mrzet. Dnes už se s tím nedá nic dělat, nicméně se ještě jednou omlouvám.

A teď, co se týče těch nešťastných honorářů: je mi úplně jasná finanční situace Vašeho vydavatelství a věřte mi, že bych bez mrknutí oka oželela všechny honoráře ze všech českých exilových vydavatelství případně časopisů, kdybych měla v Praze možnost pracovat na lepším fleku a za víc peněz než mám teď. Jenže k tomu to tady vůbec nezraje, a tak musím být vděčna za každý groš odkudkoli a to taky jsem! Pochopitelně tajně věřím, že některá z mých knížek, například zrovna ty *Oční kapky* jednou někdo přeloží do atraktivnějšího jazyka a že se tím všechno prudce změní k lepšímu. Je to asi drzé přání, ale nečekám na jeho splnění se založenýma rukama, právě jsem dopsala další román v nemožné a nemoderní délce pěti set stran. Chvíli ho nechám uležet, v létě se k němu vrátím a na podzim už ho snad uznám za hotový. Pokud budete mít zájem, nabídnu Vám ho k vydání. Je to vlastně volné pokračování *Očních kapek*, hrdinka se jmenuje stejně... Škoda, kdybyste bydlel blíž dala bych Vám plaše k nahlédnutí až tuhle druhou verzi, prožívám teď totiž období velkých pochyb ala: sama jsem a nikdo mi tu rady nedá... Asi se divíte, ale Ludvík je v tomhle konkrétním případě nepoužitelný, psala jsem tu knihu totiž pro něho. Ne proti němu! Jenže nejsem si teď moc jistá, jestli to tak pochopí. Ale nechci si dělat reklamu dopředu, je klidně možné, že ten rukopis nakonec zamknu do trezoru a klíč svěřím nějakému mladému

advokátovi s přípisem, aby ho vydal Cilce²⁷⁷, až jí bude třicet. Pak už to bude působit jako s[c]i[-]fi, nebo spíš sex[-]fi, což je Ludvíkův včera vynalezený hezký termín.

Tenhle dopis, milý pane, sice adresuju Vám (jednoduše proto, že je reakcí na Vámi podepsaný dopis), ale myslím přitom hlavně na paní Zdenu. Kdybych teď nějakým dobrým skutkem přilákala pohádkového dědečka a on by mi slíbil splnění dvou nereálných přání,²⁷⁸ věděla bych okamžitě, které má být to druhé, aby totiž stvořil výkonnou inteligentní robotku, která by perfektně zastala povinnosti paní Zdeny ve vydavatelství a originální paní Zdena by mohla psát romány, novely a povídky. Ale vlastně proč dvě přání? Stačilo by úplně, aby mi splnil to první, ostatní by se vyvrtilo samo, i bez robotky.

Sbíрку *Doba páření* jsem dostala, je moc pěkná a ani se nezlobím, že jste mi hned v předznamenání udělali chybu, má tam být :Alkohol je *přítel* a ne nepřítel, k tomu měl čtenář dojít sám. Ale to neva.

Na *Oční kapky* se hrozně těším, jenom drobná prosba, až mi budete posílat těch pár (nejmíň pět!!!) výtisků, dejte je určitě do zalepeného igelitu s jasným označením, že jsou pro mě. Je to možné?

A ještě malá domů: mamince už se několikrát stalo, že jí psali emigranti a prosili ji, aby jim poslala některou tátovu knihu nebo její xerox, což pochopitelně ona udělat nemůže, má sotva od každé knížky jednu, mně dokonce některé v knihovně chybí a xerox nepřipadá v úvahu. Takže mě v té souvislosti napadlo, kdybyste měl pocit, že by některá tátova kniha byla pro vaše vydavate[l]ství zajímavá, např. *Kočár do Vídně* nebo *Ať žije republika* nebo kterákoli jiná, dávám Vám tímto jménem rodiny souhlas k jejímu vydání a to bez nároků na honorář. Je to jen takový nápad.

Moc Vás zdravím a hlavně paní Zdenu

Vaše Lenka

[P]okračování 4. 5. [19]87

Než jsem stihla tenhle dopis vypravit, stala se mi zvláštní soukromá věc, s kterou se Vám svěřím, protože potřebuju trochu spolupráce. Zrovna jsem se poránu sprchovala, když zazvonil telefon. Běžela jsem němu mokrá, netušila jsem, že ten hovor bude trvat dvacet

---

²⁷⁷ Cecílie Jílková (*1981) – dcera spisovatelů Ludvíka Vaculíka a Lenky Procházkové je českou novinářkou, prozaičkou, nakladatelkou a scenáristkou.

²⁷⁸ Aluze na obvyklý pohádkový motiv, příp. na filmové komediální drama *Třetí přání* Vratislava Blažka z roku 1959.

minut. Byl to rošťák Jakub z *Očních kapek*, dožouval²⁷⁹ se atd., zřejmě se doslech, že se ze mě stala slavná spisovatelka a taky si asi myslí, že se tady poměry rapidně zlepšují... Zkrátka mluvil se mnou jako s někým, od koho si na chvíli odskočil a teď toho lituje. Během jeho monologu jsem se aspoň omotala ubrusem, jiný hadr nebyl po ruce a v naší kuchyni je po ránu chladno, okno vede na západ. Od konce toho našeho románu uplynulo deset let, takže mě ten jeho hlásek v telefonu vyloženě zdržoval, ale já už jsem dnes smířlivá a tolerantní, což je bezpochyby Ludvíkův vliv, takže jsem mu tím telefonem nepráskla. Tvrdil, že volá z USA, spojení bylo tak čisté a perfektní, jako by mluvil do aparátu v sousedním bytě. S Amerikou si moc často netelefonuju, tak nevím. V podstatě mu šlo o to, abych souhlasila s tím, že přizná Mařence²⁸⁰ otcovství (přes advokáty a Červený kříž), že by si ji pak mohl zvát na prázdniny. V tu chvíli se mi v hlavě rozblíkalo červené světýlko, zpozorněla jsem, začala to hrát do autu. Nebojte se, nechci od Vás radu, tuhle jeho pozdní snahu mu prostě zatápnu, ale zajímalo by mě, jestli fakt volal z Ameriky, takže se mi hodilo, když zavedl řeč na *Oční kapky*. Prý už o té chystané knize slyšel a moc rád by si ji přečet, jenže se obává, že když není pravidelným odběratelem, tak že ji nesežene. Velkoryse jsem mu řekla, že zařídím, abyste mu jeden exemplář z těch autorský poslal, chtěla jsem slyšet adresu. Nejdřív se rozkašlal, pak rozkoktal, nakonec prohlásil, že si Vám o to napíše sám, aby to nebylo takovou oklikou. Milý pane, pochybuju, že se Vám ozve, ale pokud ano, buďte tak hodný a pošlete mu jeden výtisk zdarma (on je z chudé rodiny) a můžete mu tam napsat věnování, např. Jakubovi z pověření autorky věnuje J. S. [Josef Škvorecký] Ve skutečnosti se jmenuje Tomáš Procházka (to je shoda jmen, která mě v tom dávném těhotenství usmiřovala). Pokud se situace vyvine takhle, můžete mi tu jeho adresu pak příležitostně napsat? Nejde mi vůbec o nějaké dodatečné vydírání alimentů nebo podobné nechutnosti, ale říkám si, že svět zase není tak velký a že náhoda je vůl a že se jednou třeba dovím, co to bylo za člověka, případně pro koho pracoval (pracuje). Nejsem paranoik, ale taky už nejsem tak naivní a některé věci se mi zkrátka nezdají. Ale myslím, že už tu záležitost omílám moc dlouho, už mě to neba a Vy už určitě taky zíváte. Nicméně si myslím, že Jakoubka ta knížka moc nepotěší, ale ani tahle úvaha mě extra neba.

Vyříd'te, prosím, paní Zdeně, že se mi moc líbila její novelka v tom Páření. Nebyla by ochotna napsat nám kratší povídku pro *Obsah*? Přimluvte se!!! Já vím, že nemá vůbec čas,

---

²⁷⁹ Výraz užívaný v některých moravských nářečích. Zde ve významu „dožadovat se, doprošovat se“.

²⁸⁰ Maria Procházková (*1975) – česká režisérka, scénáristka, výtvarnice a animátorka. Hovoří se o jejím biologickém otci kameramanovi Tomáši Procházkovi, který emigroval do zahraničí roku 1974. Lenka Procházková ho ztvárnila jako jednu z postav svého románu *Oční kapky*.

ale jestli by to pomohlo, zařídíme přes mafii stávku pošťáků, aspoň na dva dny, stačilo by to?

Moc vás oba zdravím Lenka

Ano! Okamžitě! (To jsem já, Ludvík.) Paní Salivarová, napište nám šort story pro *Obsah!* Nic tím neztratíte, dáte si ji, kam pak chcete, ale bude to manifestace zpříslušnosti! To my teď budeme zvat exilové autory k účasti. – Ludvík

P.S. Ten blbeček Jakub mi právě volal znovu a požádal mě o ruku. Já opravdu nevím, přč se každá moje tragédie musí nakonec zvrhnout do frašky.

P.S. A ona ho odmítla! Taková příležitost...! – L. V. [Ludvík Vaculík]

51.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 15. 4. 1987

Nazdar, Pepíku!

My jsme se, tuším, viděli na čtenářské besedě v Plzni... a potom už skoro nikde. To je zajímavé. To bylo r. 1963 asi.

Jak bych mohl Rotreklovi²⁸¹ slíbovat, že mu zařídím překlad a vydání knížky v Německu, když nemám tu možnost? Tedy: nic takového jsem neslíbil. Ale když sakra přemýšlím, co se mohlo stát, tedy jsem na autorovu otázku, zda si myslím, že by to mohlo vyjít v Německu, mohl odpovědět, že to možné je, že to pošlu... a poslal jsem, ale jen jako všesky ostatní věci VP [Viléma Prečana]. Přímo jsem s nikým a zejména přímo o Rotr. nejednal! A nejednal bych kór, kdybych věděl, že on s někým, s Tebou, jedná! Takže to už nikdy nepředpokládej. Jenom jsem odevzdal, co mi dal do rukou, dále. *Obsah*²⁸² jeho dopisů neznám, nečtu je!

To dorozumívání je damned²⁸³ věc! Víš, že jsem cenu EH [Egona Hostovského] za *Morčata* tenkrát nedostal, například? Když jsem se potom po ní pídil, dověděl jsem se, že došla, měl jsem ji v rukou, nevěda však, oč jde, spolu s Ivanem Klímou jsme ty peníze rozdali potřebným. Pak jsme se tomu smáli.

Dále: který Institut mi platil stipendium a já o ně nejevil zájem? *O tom nic nevím?* Já co jsem dostal, bylo jedinkrát z Heinrich Heine Stiftungu²⁸⁴, na přímluvu [Karla] Kosíka, to bylo jednorázově. Poděkoval jsem, a dost.

Nikdo mi nic nenabídl ani neoznámil. A pak z Nadace Charty přes Sven Perssona²⁸⁵: což je můj absolutně jediný pravidelný příjem. O mně se možná myslí, že. Ale já jsem nedostal ani

---

²⁸¹ Zdeněk Rotrekl (1920–2013) – český/moravský básník, spisovatel, publicista, scénárista, esejista, literární historik a kritik.

²⁸² *Obsah* – samizdatový měsíčník (nevycházející v měsících červenec a srpen) publikovaný v letech 1981–1989, vznikl v okruhu autorů kolem Edice Petlice. Jednalo se o reakci na společenské okolnosti doby, kdy se autoři nemohli scházet a veřejně předčítat svá díla, aniž by nezasahovala policie. Název časopisu vznikl tak, že před texty byla přidána strana s názvem *Obsah* a souhrn publikovaných článků. Pravidelně začala revue vycházet až od konce roku 1985.

²⁸³ Překlad z AJ – zatracená/ý.

²⁸⁴ Literární společnost Heinricha Heineho založená 16. února 1956 (v den 100. výročí Heineho smrti) v německém Düsseldorfu s cílem udržovat Heineho poeticko-kritické dílo v povědomí veřejnosti.

²⁸⁵ Rodiny režimem vězněných či zakázaných autorů dostávaly z ciziny finanční podporu. Koncem 80. let dosahovaly tyto podpory ročně výše 400–500 000 švédských korun, přičemž se peníze odesílaly po malých částkách skrze socialistický podnik Tuzex, který fungoval i v zahraničí. Tam se za západní měnu daly nakoupit tuzexové poukázky. Nadace Charty 77 je nakupovala u agenta Svena Perssona v Göteborgu, který měl švédskou licenci. Zakoupené bony poté Persson zasílal na udané adresy v Československu. Nadace dostávala

cenu Petlice za *Snář*, protože v tom roce nebyly na ni peníze. ~~Kolář ze slíbené roční podpory mi čestně platil měsíčně, dokud tu byl, když odjel, skončilo to.~~ Tedy proto já se zajímám o to, abych za to, co kdo ode mne použije, něco dostal, když nejsem zaměstnaný ani v kotelně a hlídárně a ani nechci být. A když Ty se soudíš s Indexem, samozřejmě jim musím říct, že event. honorář za *Spolužáky* nechci.

Tvůj dopis mě těší, jak je smutný: totiž jak si opravdu můžeme navzájem naplno upřímně požalovat. A velice vás chápu, vážím si vás až do oblak a až k zemi se vám jednou ukloním, dáte-li mi osobní příležitost.

Že jsem Ti slíbil *Spolužáky*, vyčítáš mi už podruhé, ale necigáníš? Vždyť já se o nich prvně zmínil [Adolfu] Müllerovi. Tobě jsem možná napsal, že Ti dám příští rukopis – myslel jsem tehdy ovšem příští nějaký románek či co. A s Müllerem jsem musel začít jednat, protože mi bylo Indexu velice líto, jak je umělecky odstrkáváný a přitom musí politicky „plnit“.

Miss Rossie z C[h]icaga – já myslel, že jsi to Ty. Že taková nežila. Já Ti nevěřím. Bylo to pěkné, jenom jsem se zapomněl více zmí-

(pokrač. příště) Tvůj Ludvík

---

kvitance v podobě pohlednic, které příjemci posílali zpátky Perssonovi s přátelským pozdravem. Srov.: Kleberg, Olof. „Nic nesmí stát v cestě k vytčenému cíli: O záslužné práci Františka Janoucha ve Švédsku ve prospěch Československa“. In *Bez Františka Janoucha ani moře nešplouchá*. Eds. Prečan, Vilém a kol. Praha: Československé dokumentační středisko, o. p. s., 2016, s. 81–82.

52.

J. Š. Lence a Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 11. 6. 1987

Milí Lenko a Ludvíku,

děkuji za list z 13. dubna. Tu prehistorii už nechme být, co se stalo, stalo se, a já nemám nikomu nic za zlé, jsem holt ten křesťan nebo co. Zato 500stránkový román (pokračování *Očních kapek*) pošlete, těším se. Je to trochu dlouhé, ale snad to ještě zkrátíte, a snad to unesem (nevím). Autorské výtisky *Kapek* pro Vás zabalíme zvlášť do igelitu, jak si přejete. Děkuju za laskavou nabídku *Kočáru do Vidně*²⁸⁶. To mě zaujalo, a budu o tom uvažovat. Na příští rok ne, to máme už dvě „jubilejní“ reedice, ale pak, budeme-li ještě žít. Buď jak buď, díky za důvěru. Vašeho otce jsem viděl jen jednou, teda viděl jsem ho víckrát, ale mluvil jsem s ním jen jednou. Pamatuju se na taková setkání moc dobře, na rozdíl od Ludvíka, který si myslí, že jsme spolu byli akorát na nějaké besedě. Asi jsem na něho, na rozdíl od Vašeho otce, neudělal žádný dojem, Váš otec na mě udělal, a měl tenkrát s sebou láhev francouzského koňaku s mapou toho kraje na nálepce vzadu, následkem čehož se sice pamatuju na setkání, ale ne moc na to, co se říkalo a jak to skončilo. Jo, to si dnes už nemůžu dovolit, bohužel. Pokud jde o pána, který Vám nabídl ruku, není mi z Vašeho dopisu jasné, jestli, když volal podruhé, volal opravdu z Ameriky. Doufám, že si o knihu skutečně napíše, ale takových lidí, co slibujou, že objednejí, a skutek pak uprchne, je fůra. Být ovšem Váma, vymáhal bych alimenty tvrdě. To není věc nějaké cti nebo hrdosti nebo čeho, ale věc tvrdých dolárků, které umožní chudé spisovatelce více psát. Taky si nejsem jist, jestli jste se mu opravdu neměla pověsit na krk. Udělal[a] byste si vejlet do Ameriky, pak byste se mohla rozvíst a s našetřeným žít pak klidně až do smrti v Praze. Kecám ovšem, a nevhodně, neboť to jistě bude č[i]st i Ludv[i]k. Tak ale pošlete ten rukopis.

Zdena bohužel inteligentní robotku nemá, a má zvláštní smůlu na písáčky, které, sotva je zaučí na sázecích strojích, provdají se, otěhotní, odejdou a nadále se dají živit živiteli. Momentálně máme v celém podniku jen jednu dosud neotěhotnělou dívku, která je ale příliš fajn a příliš hezká na to, aby zůstala dlouho bezdětná. Co budem dělat pak, nevím, Zdena prostě dělá za čtyři. Takže *napsat* povídku teď nemůže. Ale vybrala Vám dva dopisy ze svého rozepsaného románu v dopisech (učeně řečeno epistolární forma), které se Vám snad

---

²⁸⁶ *Kočár do Vidně* – novela Jana Procházky, kterou vydal Československý spisovatel roku 1967.

budou zamlouvat. To víte, že by měla radost, kdybyste je zařadila do *Obsahu*. Moc Vás zdravím, a ať je Vám dobře.

Odsud pro Ludvíka. Snažím se něco zařídit s tím Stiftungem, snad to vyjde. Uvidíme. Pokud jde o Žáka: nemoh bys přece jen nějak se dostat k té paní Ž.? Snad Ti to nezabere tolik času. Jestli je opravdu ochotná nám ten rukopis svěřit. Já bych byl velmi rád. Jednak jsem si [Jaroslava] Žáka moc vážil a měl jsem ho rád, on mě myslím taky, a jeho paní byla prima. Jednak mám tady autora, který by o něm napsal, jako předmluvu, dost obsáhlou studii, což by si zasloužil. Zmizel úplně z literatury, a měl by v ní být. Bohužel nemám jeho věci tady, ale snad by se sehnaly.

Budu psát recenzi na *A Cup of Coffee*²⁸⁷ pro americké časopisy, jako jsem napsal Ivanu K. na *Marry Mornings*²⁸⁸. To je takový novinářský chain²⁸⁹, a recenze obvykle vyjde v několika novinách po celých Státech. To zařídil Tvůj nakladatel.

Vím, že na prózu nemáš chuť, ale dovol mi, abych Ti znova připomněl, že bychom velmi rádi od Tebe zas něco měli.

Oba Vás zdravím Váš [Josef]

---

²⁸⁷ *A Cup of Coffee With My Interrogator: The Prague Chronicles of Ludvik Vaculik* – sbírka esejí Ludvíka Vaculíka psaných v období po pražském jaru 1968, poprvé publikována 1. září 1987. Česky nikdy nevyšla.

²⁸⁸ *My Merry Mornings: Stories from Prague* – Ivan Klíma, česky kniha vyšla pod názvem *Má veselá jitra roku 1979* v 68P.

²⁸⁹ Řetěz – vlastní překlad z angličtiny.

53.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 25. 6. 1987

Milý L.

příští rok, tj. 19[8]8, vstoupí náš časopis *Západ*²⁹⁰ do desátého ročníku. Nevím, jestlis jej někdy vůbec viděl, snad ano. Tak jsem přemýšlel, jak to oslavit a na co nalákat čtenáře. Ono je to snad pozoruhodné, že kromě subvence prvních tří čísel kanadským multikulturálním ministerstvem časopis už devět let vychází bez jakýchkoliv podpor a subvencí. A tak mi napadlo, jestli bych Tě nemohl požádat, abys zorganizoval mezi přáteli takovou anketu k desetiletí *Západu*. Představoval bych si to tak, že bychom Ti dopravili kompletních devět ročníků (pokud to vůbec půjde) a ty a pět dalších byste každý napsali takový článek. Samozřejmě nepředpokládám zdvořilou chválu, jednak vy byste ji asi stejně nenapsali, jednak by to byla nuda. Taky to nemusí být bůhvíjak vázáno na *Západ*. Ale články o vztahu (pokud jaký je) mezi domácí a exilovou kulturní veřejností, jak se vy a jak se my díváme na různé věci, prostě představitosti by se meze nekladly a názor na *Západ* by byl jen odrazový můstek. Protože *Západ* vychází šestkrát ročně, mělo by to být šest článků (ale přirozeně by jich mohlo být víc, ale *aspoň* šest) a mezi účastníky by rozhodně měli být: Ty sám, [Karel] Pecka, [Zdeněk] Rotrekl, [Václav] Havel, Lenka [Procházková], Eda [Kriseová], [Zdeněk] Urbánek. Další podle Tvého výběru ([Ivan] Klíma, Dienstbier²⁹¹, Brabenec²⁹² atd.). Nechal bych to na Tobě, ale aspoň Pecka, Rotrekl a U[rbán]ek a Ty určitě, aby byla nějaká různost názorů (ta asi stejně bude).

Můžeš mi o tom napsat? Když nebudeš proti, pokusil bych se zařídit další.

Odpověď by bylo ideální dostat do 15. srpna. 21. srpna máme redakční schůzi, kde bych to rád předložil, pokud budeš pro.

Tvůj [Josef]

---

²⁹⁰ *ZÁPAD* – časopis pro Čechy a Slováky byl kulturní a společensko-politickou revue, publikovanou ve vydavatelství Collegium Bohemicum v Ottawě. Tento dvouměsíčník vycházel v letech 1979–93. V Praze až od roku 1991.

²⁹¹ Jiří Dienstbier (1937–2011) – český politik, disident a novinář. Mezi léty 1989–1992 československý ministr zahraničí a místopředseda federální vlády. 2008–2011 vykonával úřad senátora za volební obvod Kladno.

²⁹² V tomto případě zřejmě nejde o spisovatele a hudebníka ze skupiny The Plastic People of the Universe, nýbrž o chybu v zápisu jména literárního vědce Jiřího Brabce.

54.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 10. 9. 1987

(kopie pro Viléma Prečana)

Nazdar, Pepíku!

Nevíš, kolikrát jsem se zastavoval u paní Žákové! Včera jsem ji našel doma. Oproti poslední byla jaksí důvěřivější, zřejmě si to od té doby promyslela: Rukopis měla připraven, s vydáním souhlasí. Měla však strach, že se to ztratí buď cestou, nebo potom, a vůbec jaksí špatné svědomí, že to patří do Památníku národního písemnictví. Úplně se jí ulevilo, když jsem jí řekl, že bylo založeno Dokumentační středisko atd., kde může být rukopis uložen. To si přeje. Takže v tomto smyslu píšu i Vilémovi, který pro Tebe jistě ochotně udělá xeroxy. Jde tedy o rukopis, jenž se souhrnně jmenuje, prý, *Nesportovní povídky* – což nebylo nikdy uvedeno, zapsáno, on prý tomu tak jen říkal. Skládá se ze tří částí: *Tajemství domovníka Jaroslava* (121 stran), *Létající mnich* (str. 124 až 188) a *Vojtišek* (str. 189 až 269).

Takže Ti přeju, abys s tím měl úspěch, hlavně aby to vyšlo brzo!

Ludvík

P.S.: Co se týče toho stipendia, nešlo mi o to, aby mi nějaké dali, nýbrž o to, že mi nikdy nikdo nic neoznámil, rád bych věděl, kde to bylo a kdo to za mne zvorál.

55.

L. V. Zdeně Salivarové

Karlovy Vary, 25. 2. 1988

Milá paní!

Lenka [se] i odsud těší z legrace na Montreal. Sedíme u Krásné Královny²⁹³, objednali jsme si plněný paprikový lusk. Jožin je v kočárku na chodbě.²⁹⁴

Ludvík, Lenka – příští týden si podám žádost o pas.

56.

L. V. Josefu Škvoreckému

Praha, 15.10.[19]88

Nazdar, Josefe,

dostal jsem do ruky přiložený Trefulkův dopis a dovídám se z něho, že [Zdeněk] Rotrekl nedostal autorské výtisky... On je opravdu nedostal! Jestli jsi sem někdy poslal nějaké jeho výtisky, na což si pamatuju, tedy nebyly označeny jeho jménem, pochopil jsem to jako obvyklou zásilku směsi knih a naložil s nimi jako obvykle – t.j. rozdal lidem. *Přitom jsem si řekl: A co když chudák autor nic zatím nedostal? Proto jsem mu několik výtisků poslal s poznámkou, že to nejsou autorské, ty že jistě dostane zvlášť. Má tedy jen to, co dostal takto. Došlo-li k naznačenému omylu, napravte, co se dá, a příště zřetelně označte, pro koho co je, a pak se nic takového nemůže stát! I když tedy necítím vinu, je mi to líto.*

Při této příležitosti splním svou pohnutku – zeptat se, co je s tím Žákovým rukopisem, zda nemáte pro paní Žakovou nějakou zprávu.

A při té příležitosti vás oba ovšem zdravím a přeju... všechno.

Váš Ludvík

---

²⁹³ Dům Krásná královna (adresa Stará louka č. 335/48, Karlovy Vary), dříve letohrádek *U krásné královny* stavěný Johannem Georgem Knollem mezi léty 1718–1719, je umístěn na hlavní pěší lázeňské třídě. Roku 1946 byla v přízemí zbudována restaurace Savarin. V současnosti je dobová ornamentální výmalba interiéru zničena.

²⁹⁴ Míni se Josef Vaculík (*1987) – syn Ludvíka Vaculíka a Lenky Procházkové, kterému budou za čtyři dny od data tohoto dopisu dva měsíce. Za tuto informaci děkujeme přímo panu Josefu Vaculíkovi.

57.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 4. 11. 1988

Nových deset výtisků pro [Zdeňka] Rotrekla jsme odeslali Vilémovi [Prečanovi]. Pokud jde o toho [Jaroslava] Žáka: bohužel – a strašně mě to mrzí – jsem ten text měl v paměti v mnohem nesrovnatelně lepší podobě, než jaký skutečně je. Kdybychom to vydali, spíš bychom Žákově památce uškodili. Paní Žákové, prosím Tě, řekni, že jsme nad věcí uvažovali, a myslíme si, že lepší by byla reedice některé jeho dnes nevydávané knihy. Mně se nejlíp líbily Příběhy děda Posledy.

A můžem čekat něco o Tebe na příští rok?

Taky Lenka slíbila poslat román.

Myslím na Vás

P. S. Postihla nás další rána – na kole se nám zabila sekretářka Věra [Hůlková]. Podobně jako písárky, i sekretářka je v Torontu prakticky k nesehnání. Totiž síla, která by uměla česky. Ale i jinak. Nezaměstnanost je tady taková, že dokonce ani místní český řezník Roušal nemůže sehnat výpomocnou prodavačku, ač ji láká na přemrštěný plat a dvě kila uzenin denně zdarma.

58.

L. V. Josefu a Zdeně Škvoreckým

15.12.1988

Milí přátel!

mějte se pěkně o Vánocích i po nich! Za paní Žákovou zajdu. Děkujeme za všechno!

Ludvík

59.

L. V. Josefu a Zdeně Škvoreckým

25. 7. 1989

Vážení,

došel „member jacket“²⁹⁵, bez cla, a skoro k narozeninám. Ještě jsme ho nepřipravovali, prozatím děkujeme. Co se týče Josefova nevydávání tady, je to velice pěkné gesto, ale ještě o tom budeme s přáteli mluvit: aby jediným výsledkem nebylo jen to, že mladší generace nebude Josefa číst a znát!

S pozdravem

Ludvík

---

²⁹⁵ Typ bundy populární zejména v 80. letech 20. století.

60.

J. Š. Ludvíku Vaculíkovi

[Toronto], 16.12.1989

Milý Ludvíku,

jako vždy, tady za velkou louží trpíme nedostatkem informací. Nevíme například, jak to vypadá s nakladatelstvím Atlantis, v jakém vztahu/spojení je knihkupectví Karla Čapka k nakladatelství Atlantis, atd., atd. Tak jsem si se Zdenou říkali, že nejlepší by bylo, kdybys Ty nebo některý jiný člen Atlantidy přijel do Toronta, abychom měli informace z první ruky, a abychom se nějak konkrétně dohodli na formách spolupráce. Nejradši bychom byli, kdybys přijel Ty. Jednak jsi náš autor, jednak asi do věci vidíš nejlíp, jednak bychom tady s Tebou uspořádali besedu, která by jistě přilákala mnohem víc lidí, než kdyby přijel někdo zdejší veřejnosti neznámý. Ty jsi autor a figura, o níž aspoň ví i ten nejizolovanější čecháček z [T]orontovic. Výtěžek besedy by připadl na zaplacení letenky a zbytek (asi velmi značný) bys odvezl do Prahy pro Atlantidu.

Pořád uvažuji o té spolupráci. Jak jsem Ti naznačil v minulém dopise, předběžně se nám jeví aspoň tři možnosti:

1) Pokud budete vydávat knihy, které vyšly u nás, asi bychom mohli (pokud nejde o tituly, které jsme vydali už příliš dávno) dostat z tiskárny offsetové negativy, z nichž byste mohli rovnou tisknout, pokud by vám nevadily tiskové a jiné chyby, které, z důvodu naprostého nedostatku redaktorů, v našich vydáních jsou. Odpadla by vám tedy sazba a výlohy s pořízením offsetových negativů, které jsou velmi značné zejména u barevné obálky.

2) Otázka našich skladů: kdyby se od některé instituce sehnaly peníze (a o to se můžeme vynasnažit my tady), které by v dolarech zaplatily 40 %–50 % krámské ceny našich knih, poslali bychom je vám, a vy byste je mohli prodat v korunách za cenu aukční, tj. co nejvyšší, abyste vydělali základní kapitál. Slyšel jsem, že od Prečana knihkupectví Karla Čapka dopravilo náklad exilových knih, které se prodávaly po pěti korunách. To mi připadá, jestli je to pravda, jako čin sice kulturně-humánní, ale obchodně nesmyslný. Takle vydání jsou rarity, budou to brzy sběratelské kousky, a tady stojí dnes podle tloušťky – 10–20 dolarů. Účelem takového prodeje je přece získat peníze pro dobrou věc, a tak bych exilové knihy prodával za cenu kolem 100 Kčs (vy to odhadnete líp). Jistě by se kupci našli.

3) Příští ročník (včetně Lenčiny knihy) bychom mohli tisknout v Československu, a tiskárně bychom na to mohli koupit papír v Rakousku nebo v rajchu²⁹⁶. Za tisk by se zaplatilo z prodeje těchhle knih v Československu. Vám bychom dodali seznam našich čtenářů na *Západě*, a vy byste knihy buď rozeslali z Prahy (z Brna), nebo byste nám poslali v bednách příslušný díl nákladu, a my bychom je rozeslali, jako dosud, z Toronta.

Tohle všechno jsou jenom improvizované návrhy: konkrétně bychom se měli dohodnout s odpovědným zástupce Atlantidy, nejraději s Tebou. Vy jistě taky máte nápady, na které my tady nepřipadnem²⁹⁷, tak bys je přivez a dojednali bychom to.

Napiš teda, jestli a kdy by to bylo možné, abys sem přiletěl. Jestli by u toho měl být taky Müller z Indexu, pro něho by jistě nebyl problém přiletět do Toronta.

Veselé [V]ánoce! Tvůj

---

²⁹⁶ Míňeno západní Německo, SRN.

²⁹⁷ Míňeno ve smyslu „které nás nenapadnou“.

61.

L. V. a Madla Vaculíková [Josefu a Zdeně Škvoreckým]

Praha, 20.12.1989

Milí přátelé!

Přejeme vám, aby se vám sem chtělo přijet podívat, dále by se uvidělo.

Ludvík [a] Madla

Závěr

Diplomová práce pojednávala o dvou zásadních umělcích 70. a 80. let, o spisovateli a exilovém nakladateli Josefu Škvoreckém a o spisovateli a samizdatovém vydavateli Ludvíku Vaculíkovi.

Jejím cílem bylo nejen rozšířit dosud publikovanou nekompletní sbírku Škvoreckého korespondence o nové prameny, informace a souvislosti, ale též nastínit dosud nezveřejněné informace o dobovém a osobním kontextu nakladatelské činnosti Josefa Škvoreckého a Zdeny Salivarové a publikační činnosti Ludvíka Vaculíka ve zvoleném časovém období.

V logice běžných edicí korespondence mezi dvěma účastníky jsme postupovali chronologicky, a to jak v první části výkladové, tak v druhé části, která přináší přepis korespondence a komentáře k ní, a věřme, že tak obohatí literární historii o dosud neznámé informace. Tím považujeme náš stanovený cíl za dosažený. Na sebe navazující celky jsou oknem do života obou autorů v průběhu patnácti let vydavatelského i autorského působení v literární sféře. Zejména praktická ediční část byla náročná na zpracování, a to jak z hlediska praktického (přepisy nečitelných rukopisů, anebo strojopisů s nečitelnými vpisky), tak i edičního (autoři v dopisech píšou o svých přátelích a kolezích pod přezdívkami, zasvěceně hovoří o titulech jen na základě obecného a stručného popisu (se kterým však čtenář není obeznámen) atp. Proto převážnou část času při zpracovávání diplomové práce tvořil pátrání po osobách, názvech děl, lokalit, kontextu aj. Výsledek tohoto výzkumu zachycují poznámky pod čarou. V závěrečné Ediční poznámce vysvětlujeme způsob práci s textem a zdůvodnění řešení souvisejících edičních a textologických situací.

Ne všechny texty se dochovají po desítky let. Ne všechny výzkumy jsou aktuální i za dvacet let. Ne každý, kdo něco objevil, nebo vynalezl bude připomínán navždy. To, že si svět za sto let nebude pamatovat některé osobnosti, autory, vědce a umělce a jejich výzkumy, neznamena, že jejich práce a úsilí neměly svou hodnotu. Vždy se totiž najde někdo, kdo ztracené hodnoty znovu objeví, vzkřísí je a ukáže světu, protože „když se něco dělá pořádně a pořádkem, má to cenu navždycky“. V tom tkví kouzlo literární historie – pátrat, nalézat, objevovat, zpracovat a předat světu, který si tak oživí, nebo naopak objeví něco výjimečného.

Ediční poznámka

Po přepisu naskenovaných dopisů korespondencí jsme všechny texty seřadili chronologicky podle jejich datace.

Vzhledem k absenci obálek s poštovními razítky můžeme pouze předpokládat, že většina Vaculíkových dopisů byla psána v Praze či z Dobřichovicích a většina Škvoreckého dopisů v Torontu.

Pokud jde o zásahy do textu:

- 1) Pasáže, které byly v originálních dopisech podtrženy v zájmu jejich zdůraznění, tiskneme v kurzívě. Do kurzívy dáváme též názvy literárních či jiných uměleckých děl.
- 2) Bez komentáře byly opravovány pouze zřejmé gramatické překlepy a interpunkce. Specifický styl vyjadřování autorů byl v dopisech ponechán.
- 3) Slova jako „prezident“, „univerzita“ apod. jsme ponechali v původním znění v zájmu zachování autenticity projevu obou pisatelů („president“, „universita“ atd.).
- 4) V názvu svátků nahrazujeme v původním zápisu dle aktuální normy malé počáteční písmeno velkým.
- 5) Zkrácená slova jsme v méně srozumitelných případech rozepsali do hranatých závorek.
- 6) Některé adresy byly vypuštěny z důvodu ochrany osobních údajů, resp. v zájmu zachování soukromí dotčených osob a jejich rodin.
- 7) U číslic v tisícových řádech byl plošně opraven zápis v podobě odstranění interpunkční čárky vložení mezery za tisícovou jednotku.

Nutná vysvětlení jmen, názvů, pojmů, míst, okolností, kontextů, významů a souvislostí poskytujeme v poznámkovém aparátu.

Texty na pohlednicích byly přepsány, lícovou stranu pohlednic však nereprodukuje. Součástí některých dopisů byly fotografie a pohledy, ty jsme se rovněž rozhodli nereprodukovat.

V textu zmíněný dopis Josefa Škvoreckého Alexandru Klimentovi ze dne 22. června 1981 jsme se rozhodli nezařazovat, přestože jsme ho měli k dispozici, jelikož nijak nerozvíjí tematický kontext korespondence s Vaculíkem.

Součástí dopisu Ludvíka Vaculíka Josefu Škvoreckému ze dne 10. 3. 1977 je rozepsaná předmluva k dílu *Morčata*, kterou jsme se rozhodli nezařazovat; čtenářům je k dispozici v torontském vydání knihy.

Seznam literatury a zdrojů

Prameny:

Josef Škvorecký a Ludvík Vaculík – vzájemná korespondence. Hoover Institution Library and Archives, Stanford, CA, USA. Coll. Josef Škvorecký Papers, box 69, folders 4–5.

Literatura

Hanyková, Eva, Zeman, Lubomír; Špička, Milan. *Karlovarské domy – Architekti – Stavitelé*. Karlovy Vary: Lázeňské ediční sdružení ve spolupráci se společností Baustav Karlovy Vary, 2015, s. 108–109.

Kleberg, Olof. „Nic nesmí stát v cestě k vytčenému cíli: O záslužné práci Františka Janoucha ve Švédsku ve prospěch Československa“. In *Bez Františka Janoucha ani moře nešplouchá*. Eds. Prečan, Vilém a kol. Praha: Československé dokumentační středisko, o. p. s., 2016, s. 81–82, 88–91.

Končelík, Jakub a kol. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 166.

Příbáň, Michal. *V různosti je síla*. Praha: Academia, 2023, s. 330–354.

Rajský, Pavel, Pečenka, Marek et al. *Encyklopedie špionáže*. Praha: Libri, 1993, s. 111, 112, 131, 150.

Škvorecký, Josef, Salivarová-Škvorecká, Zdena. *Samožerbuch*. Městská knihovna Praha: 2019.

Vaculík, Ludvík a kol. *Hlasy: nad rukopisem Vaculíkova Českého snáře*. Praha: Torst, 1991, s. 118–120.

Vaculík, Ludvík. *Český snář*. Toronto: Sixty-eight publishers, 1983.

Internetové zdroje

„František Vrba“. *Databáze českého uměleckého překladu*. [online]. [cit. 28. 12. 2023]. Dostupné z: <https://www.databaze-prekladu.cz/prekladatel/_000003204>.

„Georg Bitter Verlag“. *ARDAPEDIA*. [online]. [cit. 06. 11. 2023]. Dostupné z: <https://www.ardapedia.org/wiki/Georg_Bitter_Verlag>.

„Haugwitz, Jindřich“. [online]. Bibliografie dějin Českých zemí, Historický ústav Akademie věd České republiky. [online]. [cit. 09. 11. 2023]. Dostupné z: <<https://biblio.hiu.cas.cz/records/bb3dd33c-4578-4b78-8df2-31cd52847bf7>>.

Heinrich-Heine-Gesellschaft, [online]. Heinrich-Heine-Institut. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <<https://www.heinrich-heine-gesellschaft.de/>>.

Chybová, Barbora. „Český snář objektivem vypravěčova fotoaparátu. O Vaculíkových fotografiích v textu i mimo text“. [online]. *Slovo a smysl*. [online]. [cit. 17. 11. 2023]. Dostupné z: <<http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/4>>.

Janál, Zdeněk. „Jaroslav Žák“. [online]. *Divadelní mosty*. [online]. [cit. 16. 11. 2023]. Dostupné z: <https://www.divadlo-most.cz/magazin/archiv/2018_07/dramaturg.html>.

Jareš, Michal. „PRÁCE“. [online]. *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. [cit. 17. 11. 2023]. Dostupné z: <<https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1671>>.

KTD – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV), [online]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <<https://aleph.nkp.cz/publ/ktd/00000/33/000003301.htm>>.

Ludvík Vaculík, [online]. PŘEDBĚŽNÝ ANOTOVANÝ SEZNAM EDICE PETLICE. [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.ludvikvaculik.cz/sites/ludvikvaculik/files/data/files/seznam_petlice.pdf>.

Památník národního písemnictví, [online]. Památník národního písemnictví. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <<https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/>>.

Papoušek, Vladimír. „Hanč, Jan: Události“. [online]. *Slovník české literatury*. [online]. [cit. 17. 11. 2023]. Dostupné z: <<https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1429>>.

Public pensions, [online]. Government of Canada. [cit. 2023-11-17]. Dostupné z: <<https://www.canada.ca/en/services/benefits/publicpensions.html>>.

Scriptum, [online]. Scriptum.cz. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <<https://scriptum.cz/>>.

Špirit, Michael. „Josef Škvorecký.“ *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. [cit. 22. 11. 2023]. Dostupné z: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=439&hl=josef+%C5%A1kvoreck%C3%BD>>.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, [online]. Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <<https://ucl.cas.cz/>>.

Ústní sdělení

Kosík, Antonín, syn Karla Kosíka [e-mail]. Praha 28.11.2023.

Novotný, Vladimír, vyučující na Vysoké škole kreativní komunikace [ústní sdělení]. Praha 2023/2024.

Příbáň, Michal, vyučující na Vysoké škole kreativní komunikace [ústní sdělení]. Praha 2023/2024.

Šámal, Petr, literární historik na Ústavu pro českou literaturu AV ČR [ústní sdělení]. Praha 6. 12. 2024.

Vaculík, Josef, syn Ludvíka Vaculíka [rozhovor]. Praha 19. 3. 2024.

Vaculík, Ondřej, syn Ludvíka Vaculíka [rozhovor]. Praha 19. 3. 2024.